

Yuba Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yebama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuɓa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxɔdin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaan na. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yiigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeɗyaan birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matandɛ fa fala a tɔrɔxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a tɔrɔxi. Yuba xoyine dunuɓa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na tɔrɔ sifan sɔtɛ. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala tɔrɔn naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi fɔlɔ fala ɓaxumɛ wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun ɓɔndin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala keɓana fe yi, a mɔn naxa a a tan mi sese ligaxi a ɓaxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen seɓɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbete fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nen. A yi a fala a Ala tɔrɔn nafama muxun ma nen alogo a xa a sɔnna

yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxədin na ma.

Dənxən na, Ala yeteen yi falan ti. Koni a mi tin maxədinne yabε Yuba nun a xəyine maxədinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxədin dunuɲa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuɲa da mangan na. Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaan nun tinxinna fari hali a tərəxi.

A raɲanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bənbə seen naxanye birin yi, a yi ne ɲəxən dəxəde firin so a yii. Na feen səbexi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayana fe

¹ Xेमena nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fe mi yi na xेमen na, muxu fajin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yeε ra, a yi fe ɲaxin matangama.

² A dii xेमε solofere nun dii tემε saxan nan sətə.

³ Yeteen wuli solofere yi a yii, e nun ɲəgəmen wuli saxan nun tura kემε suulun nun sofali gile kემε suulun e nun walikε wuyaxi. Muxu gbeen nan yi xेमeni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴ A dii xेमene yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xeraan nasigama e magile saxanne ma nən alogo e xa fa e dege, e min e bode xən.

⁵ Donse don ləxəne na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nən alogo a xa e rasariɲan. A yi kelima nən xətən, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasətə Yuba yi mirixi a ma fa fala, “Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala ɲaxin ti Ala ma e bəɲeni.” Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶ Ləxəna nde, malekane yi fa e malan Alatala yεtagi, Setana* fan yi fa e ye.

⁷ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minen?” Setana yi Alatala yabi, a naxa, “N kelixi bəxən xun xən, n masiga tideni.”

⁸ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikεen Yuba rakərəsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bəxən fari, səntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yeε ra, a fe naxin matangama.”

⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, “Yuba gaxuxi Ala yeε ra nen tun ba?”

¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mən wuyama ayi yamanani.

¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a seene ra, a i dangama nen.”

¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na.” Nayi, Setana yi keli Alatala yεtagi.

¹³ Ləxəna nde, Yubaa dii xεmεne nun a dii tεmεne yi e dεgema, e manpaan minma e tadaa banxini,

¹⁴ xεrana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xεε biini, sofali gilεne yi e dεgema e dεxən,

¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikεne faxa. N keden peen nan minixi ayi, n faxi nen n xa fa na xibarun nali i ma.”

¹⁶ A mən yi fala tiini, walikε gbεε yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa tεen bata godo keli kore, a yi yeεεne nun walikεne gan, e birin yi faxa. N keden

---

* **1:6: Setana** bunna neen fa fala “Muxu magina” hanma “Tənegelana.”

peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”

¹⁷ A mɔn yi fala tiini, walikɛ gbɛtɛ fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn kaane malanxin gali saxanna ra, e bata i ya nɔgɔmɛne suxu, e siga e ra, e yi i ya walikɛne faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”

¹⁸ A mɔn yi fala tiini, walikɛ gbɛtɛ yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne yi e dɛgema, e yi manpaan minma e tadaa banxini.

¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin fɔxɔ naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxesa. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”

²⁰ Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bɔ, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira bɔxɔni, a xinbi sin Ala yɛtagi,

²¹ a naxa,
 “N magenla nan minixi nga kuini,
 n magenla nan mɔn sigama laxiraya yi.
 Alatala nan e fixi n ma,
 Alatala nan e tongoxi.
 Alatala xinla xa tantun.”

²² Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala naxi yo ti Ala ma.

2

Yubaa tɔrɔyaan firindena

¹ Lɔxɔna nde, malekane mɔn yi fa e malan Alatala yɛtagi, Setana fan yi fa e yɛ Alatala yɛtagi.

² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minɛn?” Setana yi a yabi, a naxa, “Bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.”

³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikεεn Yuba rakεrεsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bεxεn fari, sεntaren nun muxu fajin na a ra, naxan gaxuxi Ala yεε ra, a fe ηaxin matangama. A mεn tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a tεrε a sεntareyani.”

⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yεtεεn nan a fatin na! Muxun naxan birin sεtεma, a findima a dunuηa yi gidin kεntεnna nan na.

⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xεnne nun a fati bεndεn na, a fala ηaxin tima nεn i ma kεnεnni.”

⁶ Alatala yi Setana yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxa de.”

⁷ Nayi, Setana yi keli Alatala yεtagi. Na xanbi ra, a yi sete ηaxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi.

⁸ Yuba yi feηε fεrεnna tongo a xεlin seen na, a dεxε tεε xubeni.

⁹ A ηaxanla yi a fala a xa, a naxa, “I luma nεn i ya tinxinni ba? Fala ηaxin ti Ala ma, i xa faxa!”

¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo ηaxalan xaxilitarena! En hεrin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi tεrεn nasuxε?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xεn.

A xεyi saxanne fe

¹¹ Yuba xεyi saxanne yi a tεrεne birin ma fe mε naxanye a sεtε, e yi fa sa keli e yamanane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xεyiyaan yita Yuba ra, e yi a madεndεn.

¹² E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dugine yibɔ, e burunburunna sa e xunne yi.

¹³ E yi lu dɔxi a fɛma bɔxɔni xi solofere, kɛɛ solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasɔtɔ e bata yi a to, a yi tɔrɔxi kii naxan yi.

3

Yubaa falane

¹ Na xanbi ra, Yuba yi a dɛni bi, a yi a bari lɔxɔn danga.

² Yuba yi a fala, a naxa,

³ “N bari lɔxɔn xa raxɔri,
e nun kɔɛna
muxune a fala waxatin naxan yi,
e naxa, ‘Dii xɛmɛn bata bari!’

⁴ Na lɔxɔn xa findi dimin na,
Ala mako nama lu a ma kore,
kɛɛɛna nama fa mini a ma sɔnɔn.

⁵ Dimi gbeen xa a suxu,
kunda fɔrɛn yi godo na lɔxɔn ma,
han dimin yi sɔgen suxu.

⁶ Na kɔɛɛn xa findi dimi gbeen na,
a nama fa yatɛ ɲɛɛn lɔxɔne yɛ
a nama fa lu kikene yi.

⁷ Na lɔxɔn xa findi gbantan na,
sɛwa xui nama lu a yi.

⁸ Naxanye gbalo lɔxɔne fe falama,
naxanye fatan ige yi sube ɲaxin naxulunɲɛ,
ne xa na lɔxɔn danga.

⁹ A subaxa ma sarene xa yidimi,
a yengi xa lu kɛɛɛna xɔn,
koni a nama a to,

a nama xətənna to.

¹⁰ Amasətə, a mi sese ligaxi

alogo n nama sətə,

a bata n lu, n yi səxələni ito sətə to.”

¹¹ “Nanfera n mi faxa n to bari?

Nanfera n mi faxa n xali ləxəni?

¹² Nanfera n bata xinbi firinna li n yεε ra

n nasuxudeni,

e nun xijεene alogo n xa xijεen min?

¹³ Xa n yi faxa nun,

a lima nən nun

n saxi n ma gaburun na bəjεe xunbenli,

nayi, n yi xima nən xaxili sani nun

¹⁴ manga fonne fεma, bəxən kuntigine,

naxanye banxi fajine tixi

naxanye kalaxin bata lu iki,

¹⁵ e nun kuntigi fonne fεma,

xεmaan yi naxanye yii,

naxanye e banxine rafe gbeti fixεn na.

¹⁶ Xanamu, a yi lan nun n mi balo,

alo diin naxan faxaxi barixi,

a mi kεnεnna to.

¹⁷ Bayo, muxu jaxine mi fa walima gaburun na,

muxu xadanxine e matabuma dεnaxan yi.

¹⁸ Kasorasane fan birin yi bəjεe xunbenla sətə,

e mi fa jaxankata tiin xuiin mεma sənən.

¹⁹ Sənβetaren nun sənβε kanna na,

konyin yi xunba a kanna ma.

²⁰ Nanfera Ala,

i kεnεnna fima tərə muxune ma?

Nanfera i siimayaan fima muxu nimisaxine ma,

²¹ naxanye faxan mamεma,

a mi fama,
naxanye sayaan fenma dangu nafunla ra?

²² Bayo e yi luma nen sewani

e na siga laxira yi,

e bəne yi xunbelima nen

e na maluxun waxatin naxan yi.

²³ Nanfera muxun luyε a nii ra

naxan mi kira yo toma a sigε naxan xən,

Ala yetεen naxan saxi sansanna kui?

²⁴ N ma tərone bata findi n balon na,

n gbelegbele xuiin minima alo igena.

²⁵ N gaxuxi naxan birin yeε ra,

na nan n sətən be.

N yi gaxuxi tərən naxanye yeε ra,

ne nan n fari be.

²⁶ N mi fa raxaraxi,

n mi bəne xunbelixi,

n mi n matabuma,

n kəntəfilixi yeε.”

4

Elifasi a falan Yuba xa

¹ Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan tongo, a naxa,

² “Xa n falan ti i xa,

i nəε dijε na ma ba?

Koni, nde nəε a dundε?

³ A mato,

i bata muxu wuyaxi xaran,

i yi sənβetarene madεndən,

⁴ naxanye yi birama,

i ya falan yi ne rakeli,

naxanye san yi xadanma,

i yi ne mali.

⁵ Iki, na bata i fan sətə,
anu i bata yigitεεε.

A to i tan li, i yi kəntəfli.

⁶ I ya lannantenyaan xa lu i ya Ala yεεragaxuni,
i ya fεtareyaan yi findi i yigin na.”

⁷ “Awa, i miri,
səntaren mundun bata halagi?
Muxu faɾin mundun bata raxəri?

⁸ N naxan nakərəsixi,
naxanye hake feene ligama e nun
naxanye ɲaxankatan tima,
ne na saranna sətəma nən.

⁹ Alaa foyen nan e halagima,
a xələn tεen yi e gan.

¹⁰ Ala yatane wurundun xuiin nadunduma,
a yi yata sənβεmane ɲinne gira.

¹¹ Nayi, yatan faxama donsetareyaan nan na,
yatana diine yi xuya ayi.”

¹² “Xibarun bata fa n ma
alo wundona,
n tunla bata ɲunɲunun xuiin mε.

¹³ Xiyene nεma fε kəεen na,
xixənla nεma muxune fari,

¹⁴ gaxu gbeen yi n suxu,
n xənne birin yi xuruxurun.

¹⁵ Yinnan yi dangu n yetagi,
n fati ma xaben yi ramaxa.

¹⁶ Sena nde yi tixi n yetagi,
n mi yi naxan kolon,
a nininna yi n yεε ma.

Na yi madundu,

na xanbi ra n yi xuina nde me, a naxa,
 17 ‘Adamadiin tinxinɲe ayi dangu Ala ra ba?
 Muxun sariɲanɲe ayi
 dangu a Dali Marigin na ba?
 18 Xa Ala mi laxi a walikene ra,
 xa a fe ɲaxin to a malekane yi,
 19 a fa le muxune ra nayi ba,
 naxanye bendε banxine kui,
 naxanye fatiye findixi bendεn na,
 naxanye yibutuxunɲe
 alo laxaturane?
 20 E faxε nen loxo kedenni.
 E halage nen habadan,
 muxe mi kontɔfili e fe ra.
 21 E bubune xidi lutine bata bolon,
 e faxama nen e fekolontareyani.’ ”

5

1 “Iki, xinla ti i mali feen na!
 Muxuna nde na ba naxan i yabe?
 I falan tima maleka sariɲanxin mundun xa?
 2 Fe matandin nan xaxilitaren faxama.
 Xoxolonya gbeen yi komon faxes.
 3 N xaxilitaren to nen sabaɛ,
 koni dangan so nen a banxini xulen.
 4 Mali ti yo mi a diine xa,
 e bata yalagi taan kitisadeni,
 muxu yo mi e xunba!
 5 Kametone a sansi bogine donma.
 Hali naxanye ɲanle tagi,
 e yi ne birin tongo,
 yigelitone yi a yiiseene tongo.
 6 Haken mi kelima boxon xan yi,
 soxolen mi solima boxoni.

⁷ Muxun daxi sɔxɔlɛn nan xili yi,
alo tɛɛ budone to tunganma ayi.”

⁸ “Xa n tan na yi a ra nun,
n yi Ala nan maxandima,
n yi n ma kɔntɔfinla yita Ala ra.

⁹ A feen naxanye ligama ne gbo,
e mi yɛɛ toɛ,
a kabanako feene dan mi na.

¹⁰ A tulen nafama bɔxɔn fari,
a igen nafa xɛɛne ma.

¹¹ Muxun naxanye magodoxi,
a ne yite.

Naxanye sunuxi,
a kisin fi ne ma.

¹² A muxu kɔtaxine miriyane kalama,
e mi nɔ sɔtɔma e feene yi.

¹³ A xaxilimane suxuma
e yɛtɛna kɔtɛne nan xɔn,
kɔtadene fe yitɔnxine kalama nɛn xulɛn.

¹⁴ E soma dimini yanyi tagin nin,
e tantanma yanyi tagini
alo kɔɛɛn na a ra.

¹⁵ Koni, a tan tɔrɔ muxun natangama fala ɲaxin
ma

naxan luxi alo silanfanna,*
a e rakisi sɛnbɛ kanna ma.

¹⁶ Nayi, yigin sɛnbɛtaren xa,
koni fala mi tinxintaren dɛ.”

¹⁷ “Nayi, sɛwan na kanna xa
Ala na naxan natɔrɔn!
I nama i mɛ Ala sɛnbɛ Kanna a xurun na.

* **5:15: Silanfanna:** Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

18 Amasɔtɔ a tan nan maxɔlɔn tima,
a yi dandanna ti.

A tan nan faxan tima,
a mɔn yi marakisin ti.

19 A i rakise nɛn tɔrɔn ma
dɔxɔɲa ma sennin,
a i ratanga fe ɲaxin ma
dɔxɔɲa ma solofere.

20 A i rakisima nɛn
faxan ma fitina kamɛni,
a i rakisi silanfanna ma yɛngɛni.

21 A i ratangama nɛn fala ɲaxin ma,
i mi gaxuma halagin waxatini.

22 Halagin nun fitina kamɛn bɔtɛ mi luma i xa,
i mi gaxuma burunna subene yɛɛ ra.

23 Gɛmɛ mi taranma i ya xɛɛn ma,
hali burunna subene,
yɛngɛ mi luma ɛ nun ne tagi.

24 Bɔɲɛ xunbenla luma nɛn i konni.
I na i ya xuruseene xun mato a ra,
i a lima nɛn sese mi dasaxi.

25 I ya diine wuyama ayi nɛn,
i yixɛtɛne yigboma ayi nɛn alo sɛxɛna.

26 I faxama foriyaan nin,
alo murutuna a xaba waxatini.”

27 “Nɣɔ fe xɔnfenna xun soon nan na ra.
I tuli mati na ra, i xaxili sɔtɔ.”

6

Yubaa yabina Elifasi xa

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 “N yi wama nɛn
n ma sunun yatɛn xa kolon,

n ma tərən yi sa sikeela kanke ra.

³ A yi binyama ayi nən

dangu baan ɲemənsinna ra.

Nanara, n ma falan bata radangu ayi.

⁴ Nəndin na a ra,

Ala sənbe Kanna bata n səxən

a xalimakunle ra,

e xələn yi so n niini,

n bata gaxu gbalone yεε ra

Ala naxanye rafama n xili ma.

⁵ Burunna sofanla luyε wugε sεxε sabatixini ba?

Ningen wugε sεxε xənla ma sεxeni ba?

⁶ Donseen naxan mi ɲaxun,

na donɲε ba xa fəxə mi a yi?

Silon xinden ɲaxun muxun dε ba?

⁷ N mi yi waxi

n yiin din feni na donseene ra.

N ma tərən bata findi donseen na n xa

naxan mi ɲaxun!”

⁸ “N waxi nən

n ma maxədinna xa yabi,

Ala yi n waxən feen liga n xa.

⁹ A xa Ala kənən, a yi n faxa.

A xa a yiini bandun, a yi n naɲan.

¹⁰ Nayi, n bəɲε xunbenla sətəma nən,

n sεwa n ma tərə ɲantareni,

bayo n mi n mεma Ala sariɲanxina falane ra.

¹¹ N sənben bata ɲan,

n yi yigitεε.

N naɲanna findima nanse ra,

n to luma n nii ra?

¹² N sənben luxi nən

alo γεμε xοδεχεν ba?
 N fati benden findixi sulan nan na ba?
 13 N mali se yo mi fa n yii,
 hali a xuridina, a mi fa n yii.”

14 “Muxun naxan yigitεgeni
 na lan a hinanna sοtο a xοyine ra,
 hali a na a με Ala Senβε Kanna yeεragaxun na.

15 Anu, n xοyine tan bata n yanfa
 alo baa igen na xara tonbonni,
 alo baa wunle na xara.

16 Xunbeli waxatin najanni,
 e findima nen fufaan na,
 e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.

17 Soge furen na, e xοri,
 sogen na te, e xara xulen.

18 Yulane kiraan bejinma
 siga na ige fendeni,
 e siga tonbonni, e faxa.

19 Tema kaa yulane igen fenma,
 Saba kaa sigatiine tan
 ne laxi a ra a igen na yi.

20 Koni, e yagima nen
 bayo e bata e yigi sa na yi,
 e na na li, e sunuma nen.

21 E luxi nen
 alo na igen tonbonni n tan xa.
 E na n ma tοrοn to, ε gaxuma nen.

22 N bata ε maxοdin kisena nde ma ba?
 N bata ε maxοdin
 a ε xa finmase yifuxina nde fi muxuna nde ma n
 xa ba?

23 N bata ε maxοdin
 a ε xa n ba yaxun yii ba?

N bata ε maxɔdin
a ε xa n xunba n ɲaxankata muxune yii ba?”

24 “E n xaran, nayi, n xa n dundu.

N naxan kalaxi, ε na fala n xa.

25 Fala fajine mi muxun tɔrɔma,
koni ε mafalane tɔnɔn nanse ra?

26 E waxi n ma falane nan matandi fe yi
alo yigitarena fala fuune.

27 E muxu sifan suse masensenna tiye
alogo ε xa kiridin sɔtɔ ε konyin na,
ε yi sa ε xɔyi kenden mati konyiyani!”

28 “Iki, ε yee ra findi n ma,
n wulen fale ε yetagi ba?

29 E xete na falan fɔxɔ ra,
n bata ε mafan,

ε nama findi tinxintarene ra.

E mɔn xa xete, ε miri,
n ma tinxinyaan nan a bunna ra.

30 Tinxintareya falana n de ba?

N mi nɔe fe ɲaxin kolonje ba?”

7

Yuba yi a tɔrɔna fe fala Ala xa

1 “Adamadina dunuɲa yi gidin xɔdɔxɔ
alo sofa wanla ganli,

a siimayana

alo karahan walikεen gbeena,

2 alo konyina,

nininna xɔnla naxan ma,

alo walikεen naxan a saren mamema.

3 Na kiini, n kεen bata findi fuun na
n ma siimayani,

kɔɛne yi rafe sɔxɔlene ra n tan xa.

⁴ N na n sa, n yi a fala, n naxa,
‘N kelima waxatin mundun yi?’

Kɔɛn mi ɲanma,
n lu n maxɛɛ n ma saden ma
han xɔtɔnni.

⁵ Kunle nun bendena n fatin ma
alo dugina,
setene sɔxɔnma n fatin birin ma,
a kun.

⁶ N ma siimayaan mafura dangue
dangu gɛɛɛ sɔxɔnna kinaan na,
a danguma yigitɛɛni.”

⁷ “Ala, a xa rabira i ma,
a n ma siimayaan mi buma,
n mi fa herin toma n yɛɛn na sɔnɔn.

⁸ Yɛɛn naxan n matoma,
na mi fa n toma sɔnɔn,
i n fenma nɛn, koni n mi fa na sɔnɔn.

⁹ Kundaan naxan danguma,
na ɲanma nɛn.

Na kiini, muxun naxan na siga laxira yi,
na mi fa xɛɛma sɔnɔn.

¹⁰ A mi fa xɛɛma a banxini sɔnɔn,
a konna mi fa a kolonma sɔnɔn.”

¹¹ “Nanara, n mi fa n dunduma sɔnɔn,
n falan tima nɛn n niin ɲaxankatani.

N nan n mawugama nɛn n niin xɔleni.

¹² Nanfera i kantani muxun dɔxi n xili ma?
N tan magaxu ba, alo fufana,
hanma ige yi sube xɔɲɛna nde?

¹³ N na a falama, n naxa,
‘N sadena n masabarima nɛn,

n xiden yi n mali n ma mawugani suxe.’

¹⁴ Nayi, i n magaxuma xiyene yi,
i n xibaruma kuisan feene nan ma.

¹⁵ A yi rafan_ɲε n ma nun, n faxa.

Sayaan fisa n xa

benun n xa lu doyen_ɲε tun.

¹⁶ N ma siimayaan bata rapaxu n ma,
n mi waxi a xɔn n xa lu n nii ra habadan.
Nayi, xεtε n fɔxɔ ra,
amasɔtɔ n ma siimayaan mi xunkuya.”

¹⁷ “Nanse adamadiin na
alogo i xa feni itoe birin liga a ra,
han i yi i yengi dɔxɔ a xɔn ma iki,

¹⁸ han i yi lu fε a xɔn xɔtɔn yo xɔtɔn,
i yi lu a fεsεfεsε waxatin birin?

¹⁹ I xun xanbi soma n yi
waxatin mundun yi?

I a luma waxatin mundun yi
n yi n dεgen nagerun?

²⁰ Hali n bata yulubin liga,
n nɔε nanse ligε i ra,
i tan naxan adamadiine rakɔrɔsima?
Nanfera i n yatεxi se kala daxin na?

N goronna i tan xun ma di?

²¹ Nanfera i mi n ma matandine mafeluyε,
i n hakεne ba n ma?

Iki, n na n sama nεn burunburunni,
i n fenma nεn, n mi fa na.”

8

Bilidadaa fala singena Yuba xa

¹ Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a naxa,

² “Han waxatin mundun yi,
i luyε i fala xuini?

Han waxatin mundun yi,
i fala xuine findε foye ɲaxin na?

³ Alaa sariyan kalε ba?

Ala Sɛnbε Kanna tinxinna kalε ba?

⁴ I ya diine yulubin liga nɛn a ra,
Ala yi e saran e murutε feene ra.

⁵ Koni, xa i tan Ala fen,
xa i Ala Sɛnbε Kanna maxandi,

⁶ xa i sariɲan, xa i faɲɲε ayi,
a i malima nɛn,
a i raxεtε i funfuni.

⁷ I kii fonna mi yi sese ra,
i kii nɛnɛn findima nɛn binye gbeen na.

⁸ Nayi, mayixεtε danguxine maxɔdin,
i xaxili dɔxɔ e benbane xaxilimayaan xɔn.

⁹ Amasɔtɔ, en barixi xoroni,
en mi sese kolon,
en ma siimayaan luxi nɛn
alo nininna.

¹⁰ Koni, e i xaranma,
e falan tima i xa e xaxilimayani.”

¹¹ “Gbalan solε daraan xanbi ba?
Gbalan sabatε igen xanbi ba?

¹² Hali a xindena,
a mi sεgεxi,
a xarε sinma sεxɛn bonne yεε ra
xa a mi igeni.

¹³ Na nan ligama muxune birin na
naxanye ɲinanma Ala xɔn.
Naxanye mi Ala kolon,
ne yigin ɲanma nɛn,

14 e yigin kalama nen
alo simisamana yalana.

15 A yigi sama a banxin nin,
koni a mi sensen,
a kankanxi a yiiseene ma,
koni e mi luma.

16 A luxi nen
alo wudi xinden sogen na,
naxan a yiine yibandunma nakoon xun ma.

17 A salenne godoxi
han e sa so gemeni,
a sa gemen kuiin li.

18 Koni, xa a ba a tideni,
menna bouna a mema a ra nen,
a naxa, 'N tan munma i tan to.'

19 E sewan nanma na kii nin
naxanye ninanma Ala xon,
gbeteeye fan yi mini e funfuni.

20 A mato,
Ala mi sontaren nawolima ayi,
a mi fe naxi rabane senbe soma.

21 Ala i ragelema nen,
a yi sewan sa i yi.

22 I yaxune yagima nen,
naxudene yi nan."

9

Yubaa yabina

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 "Nandin na a ra,
n na a kolon a na kii nin,
anu adamadiin na tinxinje ayi di
Ala ye ra yi?"

³ Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni,
hali Ala a maxɔdin sanja ma wuli keden,
a mi a yabε hali keden pe.

⁴ Fekolonna nun senben birin a tan nan xa.
Nde nɔε Ala matandε,
na feen mi saran a ra?

⁵ A geyane bama e funfuni,
a mi e rasogin,
a yi e raxuya ayi a xɔlɔni.

⁶ A bɔxɔn naxuruxurunma a dɔxɔdeni,
a yi bɔxɔn bunne raxuruxurun.

⁷ A na falan ti sogen xa,
sogen mi tema,
a yi sarene ratagan dεgε.

⁸ A tan nan keden koren daxi,
a sigan ti fɔxɔ igen mɔrɔnne fari.*

⁹ A bata Kanko Gbee sare kurun
nun Donso sare kurun
nun Dii Temε Solofere sare kurun
nun yiifari fɔxɔn sarene da.†

¹⁰ A fe gbeene ligama
muxun mi naxan famunje,
a kabanako feene liga
naxanye mi nɔε yate.

¹¹ A danguma n dεxɔn ma,
n mi a toma.
A lɔma ayi, n mi a yigbema.

¹² A naxan xasunxi fangani,
nde nɔε na bε a yii?
Nde susε a maxɔdinje,
fa fala, 'I nanse ligama?'

---

* **9:8: Igen mɔrɔnne:** alo foyen na so igeni. † **9:9:** Mεn kaane
yi **sare kurune** yatexi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili
sa na seene xun ma.

13 Ala mi xεtεma a xɔlɔn fɔxɔ ra,
hali ige yi ninginangan Raxabi
nun a walikεne xinbi sinxi Ala bun ma.”

14 “Nayi, n tan nɔε a yabε nanse ra?
N falan mundun tiyε a yεtagi?

15 Hali n tinxin, n mi a yabε,
n na n makiti muxun nan mafanma.

16 Hali n na a xili, a yi a ratin,
n mi lε a ra xa a tuli matiyε n xuiin na.

17 Amasɔtɔ a bata n halagi foye ɲaxin na,
a yi n ma fure dεεne rawuya ayi,
bun mi naxan ma.

18 A mi tinma n yi yengi a fajin na,
koni a n nalugoma xɔlɛn nan na.

19 Nde sɛnbε gbo dangu birin na,
xa a tan mi a ra?
Nde n xilima kiti sadeni,
xa a tan mi a ra?

20 Hali n yi tinxin,
a n yalagima nɛn n ma falane xɔn.
Hali sɔntaren nan yi n na,
a yi n yitε sɔnmaan na.

21 Sɔntaren nan n na,
koni n mi fa n yεtε yatεxi,
n bata n mε n niin na,

22 a birin keden,
nanara n na a falama fa fala
a Ala sɔntaren naxɔrima nɛn
alo muxu ɲaxina.

23 Xa gbalon fa, a faxan ti sa,
Ala sɔntarene tɔrɔyaan magelema nɛn.

24 A dunuɲa sama muxu ɲaxine sagoni,
a yi kitisane yεεne raxi.

Xa a tan mi a ra,
nde fa a ligε?”

²⁵ “N ma siimayaan mafura dangue
dangu gilaan na,
n ma lɔxɔne e gima,
n mi hεrin toma,

²⁶ e mafura alo kunki gbala daxina igeni,
alo singbinna naxan sinma suben ma.

²⁷ Xa n na a fala, n naxa,
‘N xa jinan n ma mawugan xɔn,
n yi n ma sunun lu na, n yi n sɔbε so,’

²⁸ n gaxuma nεn n ma tɔrɔn birin yεε ra,
bayo n na a kolon
a i mi n yatε sɔntaren na,

²⁹ n kolonma tinxintaren nan na i yεε ra yi.
Nanfera n na n yetε xadanma fuuni?

³⁰ Xa n na n maxa safunna ra,
xa n na n yiine raxa libin na,

³¹ i n nasinma nεn lɔxɔn xɔrε ra,
n yi rapaxu n ma dugine yetεεn ma.

³² Muxu mi a tan na alo n tan,
n mi nɔε a yabε,
hanma nxu siga kiti sadeni.

³³ Tagi yitɔn muxu mi nxu tagi,
naxan nɔε a yiin sε nxu firinna birin ma‡

³⁴ naxan a dunganna bε n fari,
alogo a nɔrɔn nama fa n magaxu.

³⁵ Nayi, n yi falan tima nεn,
n mi gaxu a yεε ra.

Koni n bata a kolon a n kedenna na a ra.”

---

‡ **9:33: *Tagiyitɔn muxuna*** fe mɔn sebexi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

10

Yuba mən yi yabin ti

- ¹ Yuba mən yi a fala, a naxa,
 “N ma siimayaan bata rapaxu n ma,
 n mi fa n ma mawugane danma sənən,
 n na n ma səxələn falama nən.
² N na a falama nən Ala xa, n naxa:
 I nama n yalagi,
 a yita n na nanfera i xələxi n ma.
³ Naxankatan finde fe fənin na i tan xa ba?
 I yete wali xənna rawole ayi ba?
 I yi muxu paxine feene rasabati?
⁴ I toon tima i muxu yene nan na ba,
 i toon tima nən alo adamadiine ba?
⁵ I ya siimayaan luxi nən
 alo adamadiine gbeen ba?
 I ya ləxəne luxi nən
 alo muxune gbeen ba?
⁶ Nanfera i yi n hakene fenma,
 i yi n yulubine xənfən?
⁷ Anu, i a kolon a muxu paxi mi n na,
 muxu yo mən mi nəe n nakise i yii.
⁸ I tan nan n daxi,
 i yiine yi n nafala,
 koni iki, i waxi n naxəri feni.
⁹ N ma fe xa rabira i ma,
 a i n nafalaxi nən
 alo bende yi sena,
 i mən waxi n naxete feen nin bendeni ba?
¹⁰ I n nafala nən nga fatini,
 alo nənən naxan findin fənən na.
¹¹ I yi fati bendən nun fati kidin sa n ma,

i yi n nafala xɔnne nun fasane ra.

¹² I mɔn yi siimayaan fi n ma,
i hinan n na,
i yi n niin nakantan.

¹³ Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i bɔɲeni,
n na i ya miriyani ito kolon,

¹⁴ fa fala xa n yulubin liga,
i nɔɛ n tɔɛ nɛn,
i mɔn mi diɲɛ n hakɛn ma.

¹⁵ Xa muxu ɲaxin nan n na nun,
gbalona n xa!

Hali n tinxin,
n mi nɔɛ n xunna rakeɛ,
n tan naxan nafexi yagin nun tɔrɔn na.

¹⁶ Xa n nan n xunna rakeli,
i n kedima nɛn alo yatana,
i mɔn yi i ya kabanako feene ragodo n xili ma han!

¹⁷ I mɔn i ya gbalone rakelima n xili ma,
i ya xɔlɔn xun masama n xili ma,
i ya ganle biraxi e bode fɔxɔ ra
n yɛngɛ xinla ma.”

¹⁸ “Nanfera i naminixi nga kuini?
Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,

¹⁹ n lu alo n mi da,
n ba nga kuini,
n sa maluxun gaburun na.

²⁰ N ma lɔxɔne mi fa wuya sɔnɔn,
nayi, a lu, n xa sɛwa ndedi,

²¹ benun n xa siga yamanani
xɛtɛ mi dɛnaxan yi,
dɛnaxan nafexi dimin nun sayaan nininna ra,

22 yamana yifɔɛna alo dimina,
 sayaan nininna nun kalan dɛnaxan yi,
 kɛnɛna luxi dɛnaxan yi alo dimina.”

11

Sofara yi falan ti Yuba xa

1 Nama kaan Sofara yi falan tongo, a naxa,

2 “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba?

Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?

3 Muxune dundɛ i ya fala ɲaxine bun ma ba?

I magelen tiyɛ ba, muxɛ mi i rayagi?

4 I a falama, i naxa,

‘N ma fekolonna sariɲan,

fɛ yo mi n na Ala yɛtagi.’

5 Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun,

xa a yi a dɛni biyɛ a falan ti i xa nun,

6 xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,

naxanye fan xaxinla xa,

nayi, i yi a kolonma nɛn

a Ala mi i hakɛne birin saranxi i ra.”

7 “I nɔɛ Ala miriyane kolonɲɛ?

I nɔɛ Ala sɛnbɛ Kanna sɛnbɛn danna kolonɲɛ?

8 A mate dangu kore xɔnna ra.

I nanse ligɛ? A tilin laxira xa.

I nanse famuma?

9 A kuya dangu bɔxɔn na,

a gbo dangu fɔxɔ ige baan na.

10 Xa Ala fa muxune suxɛ,

xa a e xili kiti sadeni,

nde nɔɛ a matandɛ?

11 Amasɔtɔ, Ala fuyantenne kolon,

a na hakɛn to,

a mi a yεεn naxiyε a ma.

¹² Koni, kəmən mi nəε findε xaxilimaan na,
alo sofali xuruxin to mi barε burunna ra.”

¹³ “I bəɲεn nafindi Ala ma,
i yiin ti a tan xa,

¹⁴ i mε i hakεne ra,
i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.

¹⁵ Nayi, fε mi luma i ra,
i xunna kenla sətəma nεn,
i findi muxu kεndεn na,
i mi fa gaxuma sese ra.

¹⁶ I ɲinanma nεn i ya səxələne ra,
i ɲinanma nεn e xən
alo igen naxan danguma xude wunla ra.

¹⁷ I ya siimayaan makεnεnma nεn
alo yanyi tagina,
a dimin yi lu alo xətənna.

¹⁸ I lannayaan sətəma nεn,
bayo i yigin sətəma nεn,
Ala i rakantanma nεn
i lu bəɲε xunbenli.

¹⁹ Muxu yo mi fa i raxulunɲε i ya xixənli,
muxu wuyaxi fama nεn i xandideni.

²⁰ Koni, ɲaxudene yεεn danxuma nεn,
e yigin kalama nεn,
e yengi fa tixi sayaan nan na.”

12

Yuba yi Sofara yabi

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² “Nəndin na a ra,
muxuyaana kolonna birin ε yi,

fekolonna ꞑanma nɛn ε faxa xanbini.

³ Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
alo ε tan, ε mi dangu n na,
nayi nde mi nɔε feni itoe birin kolonꞑε?

⁴ N bata findi magele seen na n xɔyine xa,
n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n yabi.
Muxu tinxinxi kamalixin bata findi magele seen
na.

⁵ E tan, muxu herixine tɔrɔ muxune rapaxuxi,
na luxi nɛn alo muxun na salaxun,
ε mɔn yi a radinꞑε ayi.

⁶ Bɔꞑε xunbenla mafu tiine konne yi,
naxanye Ala rafenma, ne makantanni,
e e yetε senben nan yatεxi e gbee ala ra.”

⁷ “Koni, subene maxɔdin,
e i xaranꞑε nɛn.

Xɔline maxɔdin kore xɔnna ma,
e a falε i xa nɛn.

⁸ Falan ti bɔxɔn na, a i xaranꞑε nɛn,
yεxεne baani, e a falε i xa nɛn.

⁹ Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
naxan birin daxi,

a Alatala wanla nan na a ra?

¹⁰ Dali seene birin niine a tan nan yii,
e nun yengin naxan muxune birin yi.

¹¹ Tunla falane tagi rabaan kolon,
alo dεen donseen ꞑaxunna kolonma kii naxan yi.

¹² Fekolonna fama foriyaan nan xɔn,
xaxilimayaan fama simaya xunkuyen nan xɔn.”

¹³ “Koni Ala nan gbee fekolonna nun senben na.
Maxadin nun xaxilimayana a tan nan yii.

¹⁴ Ala na naxan kala,

muxu yo mi na yitəŋɲɛ,
 a na naxan sa kason na,
 muxu yo mi na xəɔyɛ.

¹⁵ Xa a mi tin tulen xa fa,
 furun yi ti,
 koni a na tulen beɲin,
 bəxən yi kala.

¹⁶ Sɛnbɛn nun kolonna a tan nan yi,
 yanfantenne nun muxu yanfaxine birin a tan nan
 bun.

¹⁷ A tan nan a ligama
 yamaan kawandi muxune yi sigan ti
 e san yigenla ra,
 a yi kitisane findi daxune ra.

¹⁸ A tan nan mangane sɛnbɛn bama e ra,
 a yi kasorasa dugin nagodo e ma.

¹⁹ A tan nan saraxaraline fan nasigama
 e san yigenla ra,
 a yi nəya kɛndɛne kala.

²⁰ A tan nan falan bama fala tiine yi,
 a yi xaxilimayaan ba fonne yi.

²¹ A tan nan tɔrən nafama kuntigine ma,
 a yi sɛnbɛmane sɛnbɛn kala.

²² A tan nan dimi yi feene raminin kɛnɛnni,
 naxanye yi laxira yi, a yi ne makɛnɛn.

²³ A tan nan siyane rawuyama ayi,
 a yi e raxəri.

A siyane ragbo ayi,
 a yi e raxuya ayi.

²⁴ A xaxinla ba yamaan kuntigine ma,
 a yi e rabeɲin tonbonni kira mi dɛnaxan yi.

²⁵ E lu dimini kɛnɛn mi dɛnaxan yi,
 a yi e xun magi e ra alo dɔlɔ minna.”

13

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

- ¹ Yuba mən yi a fala, a naxa,
 “A mato, n yεεn bata na birin to,
 n tunla bata na birin mε,
 n yi a famu.
- ² Ε naxan kolon,
 n fan na kolon,
 ε mi dangu n na.
- ³ Koni, n tan waxi
 falan ti feni Ala Σεnbε Kanna nan xa,
 n waxi n xa n mawuga Ala xa.
- ⁴ Koni ε tan wulen nan tun sama nɔndin yε ma,
 ε birin findixi dandan ti fuyanne nan na.
- ⁵ Xa ε yi ε dunde nun,
 na yi finde ε fekolonna ra nεn.
- ⁶ Ε n ma mawugan name,
 ε tuli mati n ma mawuga xuiin na.
- ⁷ Ala makoon luyε ε tinxintareyaan ma ba,
 ε wulene fala Ala mali feen na?
- ⁸ Ε waxi ε sa feni Ala nan fari n xili ma ba?
 Ε Ala nan xun mafalama ba?
- ⁹ A na ε miriyane yatε,
 na fanne ε ra ba?
 Ε nɔε a yanfe ba alo muxuna?
- ¹⁰ Nɔndin naxan na,
 ε na kitin sa yetagin ma hali wundoni,
 Ala falan tima nεn ε xili ma.
- ¹¹ Ε mi gaxuma a binyen yεε ra ba?
 A magaxun mi ε suxe ba?
- ¹² Ε sandane luxi nεn
 alo xubena,
 ε xun mafala falane kalama nεn
 alo bendena.”

13 “E dundu, e n lu!

N xa falan ti
hali sese n soto.

14 Nanfera n nan n fati benden xinje n jinne ra,
nanfera n tinje sayaan ma?

15 Xa Ala wa, a xa n faxes,
n yengi mi fa sese ma
koni n waxi n sigati kiin xonba feni
a tan nan yetagi.

16 Na yeteen findima n ma kisin nan na,
bayo Ala kolontare yo mi tima a yetagi.

17 E tuli mati n ma falan na a fapin na,
n ma fe ye xaranna xa so e tunla ma.

18 N bata n xun mafala feni ton,
n na a kolon a pondina n tan nan xa.

19 Nde waxi n xun maxidi feni?
Nayi, xa pondi mi n xa,
n tinxi n yi n dundu, n faxes.”

20 “N ma Ala,
fe firin gbansan masiga n na,
nayi, n mi luxunje i ma:

21 I ya xolon masiga n na,
i ya magaxun nama fa n suxu sonon.

22 Na xanbi ra, falan ti n xa,
n ni i yabe,
hanma n yi falan ti, i yi n yabi.

23 Yoli n hakene nun n yulubine yaten na?
N ma murute feene nun n ma yulubine yita n na.

24 Nanfera i yetagin luxunma n ma,
i yi n yate i yaxun na?

25 I n tan nan magaxuma ba,
n tan naxan luxi
alo xondena foyen sigan naxan na?

I n tan nan sagatanma ba,
n tan naxan luxi
alo malo dagi xarena?

²⁶ I fe xalene seβema n xili ma,
i n ma dii jareyaan haken goronna daxo n xun ma.

²⁷ I n sanne sama kutun na,
i yeen tixi n sigati kiin birin na,
hali n san funfune,
i e birin nakowsima.

²⁸ Koni, adamadiine kunma
alo wudi kalaxi,
alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

14

Yuba mən yi yabin ti

¹ Yuba mən yi a fala, a naxa,
“Adamadiin minixi jaxanla nin,
a siimayaan mi xunkuya,
a rafexi lanbaranna nan na,

² a luxi nen
alo wudi fugen naxan minima,
a xara, alo nininna, a mi buma.

³ N ma Ala,
i yeen tima n tan nan na ba
naxan luxi alo adamadiin bodene?
I kitin nasoma en tan nan tagi ba?

⁴ Nde nœ se sarijanxin be se haramuxini?
Muxu yo.

⁵ I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
i yi a siimayaan kikene yate,
a mi dangue naxanye ra
i naxanye saxi.

⁶ Nanara, i yeen ba muxun na,
a xa a matabu,

alogo a xa a waxatin najan baje xunbenli
alo walikεen yanyin najanma kii naxan yi.”

7 “Yigin wudin tan ma,
bayo a na sege, a man yi mini,
a jaxan mi janma,

8 hali a salenna fori baxani,
a xun dungin yi faxa baxani,

9 igen neen fa sa a ma tun,
a man bata a mabun,
a yi a jingine ramini
alo a yi kii naxan yi a folani.

10 Koni, xa muxun faxa,
a senben bata jan.

Muxun na faxa, a sigan minen?

11 Igen janma nen baani,
xudene yi xara.

12 Muxun na faxa,
a janma na kii nin,
a mi fa kelima sanan,
fanni kore xanna na,
a mi xulunma,
a mi kelima a xixanli.”

13 “Xa i yi tinje n luxunje laxira yi nun,
n yi lu na han i ya xalan yi jan!
I man yi waxatin nagidi n ma,
n ma fe rabirama i ma waxatin naxan yi.

14 Koni muxun naxan bata faxa,
na man kele ba?
N dijama nen n ma wali waxatin bun,
han i fa n naxulunma waxatin naxan yi.

15 Nayi, n ni i yabe, i na n xili,
i na wa n to feni,

i tan naxan n daxi.

¹⁶ Anu iki, i n sigati kiin birin yatεxi.

Koni na waxatini,

i mi fa n yulubine yatεma,

¹⁷ i n ma murutε feene luxunma nen benbenla kui,
i yi n hakene mafelu.”

¹⁸ “Koni, hali geyane,

nde luma be e ra waxatin birin

han e xuya ayi,

hali fanyene,

e bama e funfuni a xunxuri yεen ma,

¹⁹ igen luma nde be gεmene ra,

baa walaxine yi bεxεn tongo,

i fan adamadiine yigin kalama na kii nin.

²⁰ I muxune yεngεma habadan,

e yi faxa,

i yi e yεtagin masara, i yi e kedi.

²¹ Xa binyena e diine ma,

e mi na kolon.

Xa e rayarabi, e mi na yigbεma.

²² A tan nan tun a tεrεn kolon,
a sunuxi a yεte nan tun ma fe ra.”

15

*Elifasi a falan firindena: Ala naxudene saranma
nen e kewanle ra*

¹ Teman kaana Elifasi mεn yi falan tongo, a
naxa,

² “Fekolonna lan a yi yabin ti

naxan tεnε mi na ba,

naxan findixi fala fuun na?

³ I lan i yi i xun mafala fala buntarene ra ba,
naxanye tεnε mi na?

⁴ I Ala yεεragaxun kalama muxune yi,
i e Ala maxandi feene xunna kalama.

⁵ I i hakεne nan ma fe falama.
Fala ɲaxine nan i dε.

⁶ N tan mi a ra,
i fala xuiin nan i yalagixi.
I dεεn nan i seren na.

⁷ I singe nan barixi adamadiine birin yεε ra ba?
I singe nan daxi benun geyane xa da ba?

⁸ I Ala wundo falane ramε nεn ba?
I tan nan keden fe kolon ba?

⁹ I nanse kolon,
nxu mi naxan kolon?
I nanse famuma,
nxu mi naxan famuma?

¹⁰ Xun sεxε fixεne na,
fonne nxu yε,
naxanye fori i fafe xa.

¹¹ Ala i ralimaniyama falan naxanye ra,
i makoon mi ne ma ba,
nxu fala faɲin naxanye tima?

¹² Nanfera i bɔɲεn tema?
Nanfera i yεεn xun sinma,

¹³ i niin nafɔrɔ Ala xili ma,
i na fala sifane ti?

¹⁴ Nanse adamadiin na,
a yi a yεtε yatε sariɲanden na?
Naxan minixi ɲaxanli,
na findε tinxinden na ba?

¹⁵ Hali a malekane,
Ala mi lannayaan saxi ne yi.
Hali kore xɔnna,
a mi sariɲan a yεε ra yi.

16 A xa lannayaan sa muxun tan yi di nayi,
naxan naxu, naxan yanfan tima,
tinxintareyaan nafan naxan ma
alo igen min daxina?”

17 “N xa a yeɓa i xa, i tuli mati.

N xa a yeɓa n naxan toxi,

18 fekolonne naxan falaxi,

e nun e benbane,

naxanye mi sese luxunxi e ma,

19 Ala yamanan so naxanye gbansan yii,

xɔɓe yo munma yi so naxanye ye.”

20 “Naxuden luma kɔntɔfinla nin a siimayaan birin
yi,

naxankata tiina waxatin yatɛxin na a ra.

21 A wurundun xui magaxuxine mɛma,

bɔɓe xunbeli waxatini,

halagin yi fa a tan ma.

22 A mi laxi a mini feen na sɔnɔn dimini,

a faxama yeɛgeɛn nin.

23 A donseen fenma,

koni a sɔɛ minɛn?

A kolon a faxan lɔxɔna a mamɛma.

24 Kɔntɔfili feene nun kuisan feene a magaxuma
nɛn,

e wuyaxi yi fa a xili ma

alo mangana ganla nan sigan yeɛgeɛni.

25 Ne feene birin a sɔtɔma nɛn

bayo a bata susu Ala ra,

a murute Ala Senbe Kanna xili ma.

26 A keli nɛn Ala xili ma a tengbesenyani,

a ye masansan wure lefa gbeen tixi a yeɛ ma.

27 A yeɛtagin tuyanxi,

a gbingin gbo,

²⁸ koni a luma nɛn taa rabɛɲinxine yi,
banxi kui genle yi,
naxanye kalamatɔ a ra.

²⁹ Na kannna mi fa hɛrin sɔtɔma,
a nafunla mi sabatima,
a fɔxɔn mi fa luma bɔxɔn fari sɔnɔn.

³⁰ A mi tangama sayaan ma,
a luma nɛn
alo tɛɛn wudi dungin naxan ganma,
Ala dɛ foyen yi a xali wulani.”

³¹ “A yigin saxi fuyanten feene nin,
koni a yɛtɛ nan yanfanma,
bayo fuyantɛnyaan nan findima a saranna ra.

³² Na kamalima nɛn benun a xa faxa,
alo wudin naxan mi fa a maɲingima.

³³ A luxi nɛn alo manpa binla*
naxan a bogine rayolonma e mɔn xinde,
hanma alo oliwi binla
naxan fugeye yolonma a ra.”

³⁴ “Na ligama nɛn
bayo dii mi barima Ala kolontarene denbayane yi,
yanfan banxin naxanye kui,
ne findima tɛɛn balon nan na.

³⁵ Sɔxɔlɛ feene e yi,
na yi findi fe ɲaxine ra,
e yanfani tɔn e bɔɲɛni.”

---

* **15:33:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

16

Yubaa yabina: Sereyana nde n xa kore xanna ma

- ¹ Yuba yi a yabi, a naxa,
² “N bata fala sifani ito mε dɔxɔ wuyaxi,
 ε birin findixi madɛndɛn ti ɲaxine nan na.
³ Danna fuyanten falani itoe ma ba?
 Nanse ε tɔrɔma ε to n yabima na kiini?
⁴ N fan yi nɔε falan tiyε nɛn alo ε tan,
 xa ε tan nan yi n tan na nun.
 Nayi, n yi falane tima nɛn ε xili ma nun,
 n yi n xunni maxa ε magele xinla ma,
⁵ n yi ε sɛnbɛ soma nɛn n ma falane ra,
 n yi ε madɛndɛn ε tɔrɔni n ma fala fajine xɔn.”
- ⁶ “Koni, n ma falane mi nɔε n tan madɛndɛnɲε n ma
 tɔrɔni.
 Xa n na n dundu,
 na fan mi se bε n ma tɔrɔn na.
⁷ Iki, Ala bata n sɛnbɛn ɲan yati!
 A bata n ma denbayaan birin halagi.
⁸ A bata n fatin mafasa,
 na yi findi sereyaan na n xili ma.
 A to n naxɔsixi,
 na yi findi n magi xunna ra.
⁹ Ala n yibɔma a xɔlɔni,
 a n yɛngɛ,
 a ɲinne raxinma n xili ma,
 n yɛngɛ faan yi a yɛɛ ɲaxin ti n na.
¹⁰ Muxune e dɛni bima n xili ma,
 e n konbi, e n dɛɛn bɔnbɔ,
 e malan n xili ma.
¹¹ Ala bata n so tinxintarene yii,
 a bata n so ɲaxudene yii.

12 N yi bəɲɛ xunbenla nin,
 Ala bata fa n kaladeni.
 A bata n suxu n xanbi ra,
 a n nabira bəxəni.
 A bata n lu
 alo xalimakunla sa sətima seen naxan yi,
 13 a xalimakuli wonle bata n nabilin.
 Ala n səxənma n gbingini,
 a mi kininkininma,
 a n bəɲɛn sa bəxəni.
 14 A fama n xili ma alo sofana,
 a n ɲaxankata, a lu n maxələ.”

15 “N bata kasa bənbeli dugin nagodo n ma sununi,
 n mi naxan bama,
 n lu xun sinxi burunburunni.
 16 Wugan bata n yɛɛn gbeeli,
 sayaan singanxi n yɛtagi.
 17 Anu, n mi fe ɲaxi yo ligaxi,
 n ma Ala maxandin yi sariɲan.”

18 “I tan Bəxəna, n faxamatəən ni i ra,
 i nama n wunla yɛ maluxun.
 N wuga xuiin xa mɛ han habadan.
 19 Iki yɛtɛni, serena nde n xa kore,
 naxan seren bama n xa mɛnni.*
 20 N xəyine n magelema,
 koni n yɛɛn tixi Ala nan na n ma wugani.
 21 Na kanna Ala solonama muxun xa,
 alo adamadina a xəyin xun mafalama kii naxan yi.
 22 Koni, n ma siimayaan bata a danna li,
 n sigama nɛn kiraan xən,

---

* 16:19: Na *serena* fe mən səbɛxi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

xεε mi dεnaxan yi.”

17

Yuba yigin yi kala

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
 “N yengin dasama,
 n ma siimayaan yi ɲan,
 gaburun dɔxi n yeε ra.

² Magele tiine n nabilinni yati,
 e fa fuma n ma, n mi nɔε xiyε.”

³ “Ala, i bata tolimaan naxan maxɔdin n ma,
 i yeτεεn xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
 nde gbεε n ma donla goronna tongε?

⁴ Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine yi,
 na ma, i nama tin e xa nɔɔn sɔtɔ.

⁵ E luxi nεn
 alo muxun naxan yanfan soma a xɔyine xili ma,
 na yi findi tɔrɔn na a diine xa.”

⁶ “Muxune n magelema e sigine yi,
 e dεgen namini n yeτagi.

⁷ N yeεne bata yidimi sununi,
 n fati bεnden bata yelefɔ ayi alo a nininna.

⁸ Muxu faɲine na n to,
 n kiin yi e ratεrena,
 sɔntarene xɔlɔma n ma,
 e yi n yatε Ala kolontaren na.

⁹ Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan xɔn,
 naxanye sariɲan, ne sεnbεn sɔtɔma nεn.

¹⁰ Koni ε tan, ε xεε, ε mɔn xa fa.
 N mi fekolon toma ε ye.

11 N ma siimayaan bata ɲan,
n ma wanle bata kala,
n waxɔn feene bata kala.

12 N xɔyine a falama, e naxa,
a kɔɛɛn findima nɛn a yanyin na,
fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

13 N xa n yigi sa laxira yi tun ba,
n na n sama dimini dɛnaxan yi?

14 N falan tima nɛn n gaburun xa
alo a tan nan n fafe ra.
N falan ti kunle xa
alo e tan nan nga nun n magilɛn na.

15 Nayi, n yigin minɛn?
Nde n yigin toɛ?

16 Yigin laxira yi ba,
nxu birin na siga nxu sa nxu sa burunburunni?”

18

Bilidadaa falan firindena: Fe ɲaxi rabane saranna

¹ Suxa kaan Bilidada mɔn yi falan ti, a naxa,

² “I falan danma waxatin mundun yi?
Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiyɛ.

³ Nanfera i nxu yatɛxi xuruseene ra?
Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

⁴ Yuba, i tan nan i yetɛ maxɔlɔxi i ya xɔlɔni.
I laxi a ra a muxune dunuɲa rabɛɲinma
i tan ma fe ra ba?

Fanyen xa keli a dɔxɔdeni i ya fe ra ba?”

⁵ “Naxudena tɛɛ dɛɛɛn tuma nɛn,
a tanden yalanna yi ɲan.

⁶ Kɛnɛnna yi findi dimin na a konni,

a lenpun yi tu a xun ma.”

⁷ “A madiganma nen a sigatiin senbeni,
a feene a rabirama nen.

⁸ A sanne suxuma nen yalaan na,
a sin yinla ra.

⁹ A suxuma a san tinban nan ma,
gbatun yi a suxu.

¹⁰ Lutin natixi a yee ra baxon nin,
wosona a kiraan xon.

¹¹ Gaxun luma ayi nen yiren birin yi,
a bira a san funfun foxo ra.”

¹² “A tan naxan senbe yi gbo,
a senben bata jan,
gbalon bata maso a ra.

¹³ Furen bata a fati kidin kala,
saya furen bata a salen seene kun a ma.

¹⁴ Sayaan bata a suxu a konni,
a yigi saxi denaxan yi,
a yi a xali manga magaxuxin fema.

¹⁵ Muxu gbete noe daxe nen a konni sonon,
a gbee mi fa a ra,
seri fujin bata sa a konna birin ma.*

¹⁶ A bata lu
alo wudin salenne na xara a bun,
a deene yi xara a ma.”

¹⁷ “A funfun birin bata jan baxon fari,
a xinla mi fa falama kiraan xon sonon.

¹⁸ A bata radin dimini keli kenenna ma,
a yi jan dunuɓa yi.

---

* **18:15:** Na *seri fujin* sama faxa muxun konna ma nen alogo na xa rasarijan.

- 19 Dii yo mi a yii,
 mayixεε yo mi a xanbi ra,
 muxu yo mi fa a konni sɔnɔn.
 20 Muxun naxanye sogeteden binni,
 ne kabεma nεn a rajanna ma,
 muxun naxanye sogegododen binni,
 gaxun yi ne suxu.
 21 Tinxintarena denbayaan luma na kii nin,
 Ala kolontaren nan kon na ra.”

19

Yuba yi Bilidada yabi

- 1 Yuba yi a yabi, a naxa,
 2 “ε luma n naxankatε
 han waxatin mundun yi,
 ε n sɔxɔε ε falane ra?
 3 ε bata n konbi
 han sanja ma fu,
 ε mi yagε n tɔrε sɔnɔn ba?
 4 Hali n bata tantan,
 n ma tantanna goronna luma n tan nan xun ma.
 5 Xa ε ε yetε yite n xili ma,
 ε yi n mafala n yagi feen na,
 6 nayi, ε xa a kolon
 a Ala nan tɔrɔni ito ragidixi n ma,
 a n mafilin a yalani.
 7 Xa n gbelegbele tɔrɔni ito bun,
 n mi yabi sɔtɔma.
 N na xinla ti n mali feen na,
 kiti kεnden mi sε.
 8 Ala bata kiraan suxu n yεε ra,
 n mi nɔε dangue,
 a yi dimin naso n ma kiraan xɔn.

9 A bata n ma binyen ba n yi,
a yi n ma xunna kenla ba n yi
naxan yi luxi
alo manga kəmətina n xa.

10 A bata n kala yiren birin yi,
n naxərima nən.
A bata n yigin kala
alo wudin talaxina.

11 A bata xələ n xili ma han,
a yi n yatε a yaxun na.

12 A yεngεsone bata e malan,
e fa n xili ma,
e yi n konna rabilin.”

13 “A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,
ne bata siga ayi pon.

14 N kon kaane bata n nabejin,
n lanfane yi jinan n xən.

15 N ma muxune
nun n ma walike jaxanle birin n yatεxi
alo xəjεna,
n bata findi xəjεn na e yεε ra yi.

16 N na n ma walikεen xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

17 N ma jaxanla mi fa tinje n dεen xirin ma,
n ma fe bata rapaxu n ma denbayaan ma.

18 Hali dii jərəne,
n napaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

19 N napaxu n xəyi kəndεne birin ma,
hali naxanye rafan n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

20 N bata doyen,
n kidin nun n xonne nan gbansan fan n ma.

21 N xoyine,
ε kininkinin n ma,
ε kininkinin n ma,
bayo Ala senben bata n naxankata!

22 Nanfera ε n sagatanma alo Ala?
E munma wasa n naxankatadeni ba?”

23 “N yi waxi a xon ma nun
n ma falane yi sebe,
e yi sa kedini,

24 e yi sebe yoxo lefaan ma wure ne ralemunxin na,
e yi kerenden fanyen ma han habadan!

25 N na a kolon
a n xunbamana a nii ra.
Donxen na, a kelima nen,

a ti boxo xonna ma.*

26 Hali n fati kidin birin na kun fureni,
n gbindin sa Ala toma nen.

27 N na a toma nen,
n na a tan nan toma,
gbete mi a ra.

N kunfahi na waxatin xon!

28 E a falama, ε naxa,
‘En na a sagatanma di?

En fa fen mundun toma a ra
a yalagi xunna ra?’

29 Anu, ε yi lan nen,
ε gaxu silanfanna yee ra,
amasoto Ala ε saranma nen ε naxankatane ra
sayaan na.

---

* 19:25: Na *xunbamana* fe mon sebexi Yuba 9.33 nun 16.19-21
kui.

Nayi, ε a kolonma nεn a Ala kitin na.”

20

Sofaraa yabin firindena: Naxudene xunna kenla mi buma

¹ Nama kaan Sofara mən yi a fala, a naxa,

² “N xaminxi ε miriyane fe yi

na nan n karahanma,

n xa yabin ti,

n mi fa nεε dijε.

³ N bata n konbi xuine mε,

koni, n yabin tima nεn xaxilimayani.

⁴ I mi a kolon ba, waxatin birin,

xabu adamadiine lu bəxən fari,

⁵ a naxudene xunna kenla mi buma,

a Ala kolontarene sewan nanna nεn mafuren?

⁶ Hali a te han kore,

hali a xunna sa so kundani,

⁷ a ləma ayi nεn habadan

alo a gbiina.

Naxanye yi a toma,

ne a falama nεn, e naxa,

‘A minεn?’

⁸ A danguma nεn alo xiyena,

a funfun yi lə ayi,

a nanna nεn

alo xiyen kεεn na.

⁹ Muxun naxan yi a matoma,

na mi fa a matoma sənən,

hali a dəxəden mi fa a toma sənən.

¹⁰ A diine karahanxin yi yiigelitəne yii raxεε,

e tan yetεεn yi a nafunle raxεε na muxune ma.

¹¹ Hali a siimayaan to munma yi xunkuya,

a yi sa a gaburun na.”

- 12 “Fe ɲaxin ɲaxun a de
alo sukana,
a naxan luxunma a lenna bun,
13 a naxan madunxunma a de,
a mi waxi naxan xa ɲan,
14 koni a donseen kunma nen a kui,
a findi fɔdɔgɔɔn xɔlen na.
15 A bata nafunle magerun,
koni a e baxunma nen,
Ala e ramini ma nen a kui.
16 A yi fɔdɔgɔɔn xɔlen nan madunxunma,
saɲin xɔlen nan a faxama.
17 Kumin nun nɔnɔn gbo yamanani
alo baa igena,
koni a mi fa na toma sɔnɔn.
18 A tɔnɔn naxan sɔtɔxi,
a na raxetema nen,
a mi a donma,
a mi fa a yulaya seene tɔnɔn sɔtɔma sɔnɔn.
19 Na birin ligama nen
bayo a yiigelitɔne ɲaxankata nen,
a yi e rabeɲin,
a yi banxina nde tongo
a mi naxan tixi.”
- 20 “A mi yi wasama a kunfani,
nanara, a nafunla sese mi yi luma.
21 Muxu yo mi tangama a kunfan ma,
koni a herin mi buma.
22 A kɔntɔfilima nen
hali a herini,
tɔɔyaan sifan birin yi fa a ma.
23 A na a kuiin nafe,
Ala a xɔlɔn nafama nen a xili ma,

a godoma nen a ma alo tulena,
a findi a balon na.

²⁴ Xa a gi wure silanfanna bun,
xalimakuli sula daxin nan sa a yisɔxɔnma.

²⁵ A xalimakunla botinma nen a fatini,
naxan ɲɔɛ bata sa a bɔɲɛn sɔxɔn,
koni sayaan magaxuna a suxuma nen.

²⁶ A nafulu ramaraden nafema
dimi gbeen nan tun na.

Tɛɛn yi fa a halagideni
muxe mi naxan nadεgεxi,
muxun naxanye mɔn na lu a konni,
tɛɛn yi ne fan gan.

²⁷ Kore xɔnna a hakene raminima nen kenɛnni,
bɔxɔ xɔnna yi keli a xili ma.

²⁸ A nafunle yi makuyama a ra nen,
Ala na a xɔlɔn nagodo a xili ma lɔxɔn naxan yi.

²⁹ Ala fe ɲaxi rabane rapanma na kii nin,
Ala na nan findixi a keɛn na.”

21

Yuba yi Sofara yabi: Nanfera ɲaxudene herini?

¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

² “Ɛ tuli mati,
ɛ tuli mati n ma falan na,
ɛ n nalimaniyama na kiini.

³ Ɛ tin n xa falan ti,
n na falan ti,
nayi, ɛ nɔɛ n mageɛ nen.

⁴ N na n mawugama adamadiine nan xɔn ba?
Ɛn-ɛn de! Nanfera nayi,
ɛ waxi a xɔn a n xa diɲa?

⁵ Ɛ na ɛ miri n ma fe ma,

ε kabεma nεn,
 ε yi ε yiin sa ε dε ra,
 ε yi ε dundu.

⁶ Feen naxan birin n sətəxi,
 n na n miri ne ma,
 n kuisanma nεn,
 n fatin yi xuruxurun n ma.”

⁷ “Nanfera ɲaxudene mən e nii ra?

Nanfera e siimayaan buma?

Nanfera e sεnbεn sətəma?

⁸ E yi e yixεtεne to sabatε e dεxən ma,
 e yi e mamandenne to.

⁹ Feene birin lanxi e yii,
 e mi gaxuma,

Ala mi e ratərənma.

¹⁰ E turane e ɲinge gilene rawuyama ayi waxatin
 birin,

e ɲingene diine barima,
 e mi faxama.

¹¹ E diine e gima na xun xən
 alo xuruse diine, e yi e bodon.

¹² E sigin sama kondenna nun tanban xuini,
 xulen xuiin nafan e ma.

¹³ E na e siimayani dangu a faɲin na,
 e siga laxira yi bəɲε xunbenli.”

¹⁴ “Anu, e a falama Ala xa,

e naxa, ‘I masiga nxu ra,
 nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.

¹⁵ A lan nxu yi findi Ala Sεnbε Kanna konyine ra
 ba?

Ala mafanna tənən findε nanse ra nxu xa?’

¹⁶ E laxi a ra a hεrin kanna e tan nan na,

koni, e fe yitɔnxine rajaxu n ma.”

17 “E bata jaxudene lenpun to tuye sanja ma yoli?
E bata e to gbaloni ba?

E bata Ala to e ratɔrɔnje a xɔloni ba?

18 E luxi nen ba

alo foyen sexen naxan xalima,

alo wuluwunla xuben naxan yitema?

19 E a falama, e naxa,

‘Ala jaxudene hakene saranna ramaraxi e diine
nan xa.’

Koni, e hakene yi lan a xa saran e yeteen nan na,
alogo e xa a kolon.

20 A yi lan e yeteen yi e halagin to,
e yi Ala Senbe Kanna xɔlen min.

21 A denbayaan bɔte mundun fa a tan xa
a faxa xanbini?

22 Nde nɔe Ala xaranje fe kolonna ma,
a tan naxan malekane makitima?

23 Muxuna nde faxama heri gbeen nin,
kɔntɔfili yo mi a ma,
a bɔnen xunbelixi,

24 a tuyanxi,

senben mɔn a ra.

25 Muxu gbete bɔnen sunuxin yi faxa,
a mi fe faɲi yo sɔtɔ hali keden pe.

26 Koni, e firinna birin sama benden nin,
kunle yi e don.”

27 “N bata e miriyane kolon ki faɲi,
e feen naxanye yitɔnxi n xili ma.

28 E a falama nen,

e naxa, ‘Muxu gbeeni ito,
a banxin minen?’

Naxuden konna go?

E mi fa na.’

²⁹ Koni, ε mi dangu muxune maxɔdinxi ba?

ε mi laxi e sereyaan na ba?

³⁰ Gbalon na fa,

fe ɲaxi rabane yi kisi,

Alaa xɔɓn na fa,

a mi sese ligama e tan na.

³¹ Nde e raxɔε e fe raba kiin ma?

Nde e saren fiye e kewanle ra?

³² E na e maluxun,

muxune yi e yengi dɔxɔ e gaburune xɔn,

³³ mεrεmεrεn bεndε yelefuxine yi sa e fari.

Dunɲa muxune birin birama nεn e fɔxɔ ra,

gali gbeen yi siga e yeε ra.

³⁴ Nanfera nayi ε n masabarima fala fuune ra?

Yanfa falane nan tun ε yabine ra.”

22

Elifasi a falan saxanden Yuba xa: Hake kanna nan Yuba rayati!

¹ Teman kaana Elifasi mɔn yi falan ti, a naxa,

² “Adamadiin tɔnɔna Ala ma ba?

Hali xaxilimana,

a tɔnɔn luma a yeεε nan tun ma.

³ I na tinxiɲε ayi,

na tɔnɔna Senbε Kanna nan ma ba?

Xa fe mi i sigati kiin na,

na munanfanna a ma ba?

⁴ I mirixi a ma ba

a Ala i ratɔrɔnma nεn,

a i xali kiti sadeni,

i to gaxuxi a yeεε ra?

⁵ I ya fe ɲaxine mi gbo ba?

I hakene dan mi na.

⁶ I yi tolimaan tongoma i ngaxakedenne yii fuun
nin,

i yi e dugine ba e ma,

i yi e magenla lu.

⁷ I mi yi igen soma muxun yii

min xonla naxan ma,

i yi tondi donseen soε kamεtɔɔn yii.

⁸ Yamanan yi senbεmaan nan yii,

wasoden nan yi dɔxi yamanani.

⁹ I yi kaɲa gilene raxεtεma nεn e yii genla ra,

i yi kiridine ɲaxankata.

¹⁰ Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra,

gaxun yi i suxu xulen.

¹¹ Nayi, i mi dimini ito toma ba,

i mi fufani ito toma ba

naxan i rabilinxi?"

¹² "Ala mi kore xonna xan ma ba?

Sarene mato kore, e mate pon!

¹³ I a falama, i naxa,

'Ala nanse kolon?

A nɔε kitin sε kunda dimin xanbi ra ba?

¹⁴ Kundana a yεε ma,

a mi sese toma,

a nεma kore xonna rabilinɲε.'

¹⁵ I mɔn waxi lu feni kira fonni ito xon ba,

muxu ɲaxine sigan tima naxan xon?

¹⁶ E faxan nεn

benun e waxatin xa li,

alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii naxan yi.

¹⁷ E yi a falama nεn Ala xa,

e naxa, 'I masiga nxu ra.

Ala Senbε Kanna nan i tan na,

koni i nɔɛ nanse ligɛ nxu ra?’

18 Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla ra.

Ee! Naxudene fe yitɔnxine rapaxu n ma!

19 Tinxindene na e to gbaloni, e sɛwa.

Sɔntarene e magelema nɛn, e naxa,

20 ‘En yaxune bata raxɔri!

Tɛɛn yi e yiiseene halagi.’ ”

21 “Lanna xa lu ɛ nun Ala tagi,
nayi, i bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nɛn,
i hɛrin sɔtɔ.

22 Ala i xaranma naxan ma,
i na suxu,
i yi a falane sa i bɔɲɛni.

23 Xa i mɔn fa Ala Sɛnbɛ Kanna ma,
a mɔn i sɛnbɛ soma nɛn.

I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,

24 i xa i ya xɛma faɲin woli ayi bɔxɔni,
hanma i sa a bira xude yi gɛmɛne longonna ra.

25 Ala Sɛnbɛ Kanna nan xa findi i ya nafunla ra,
alo xɛmaan nun gbeti fixɛ gbeena i xa.

26 Nayi, i sɛwan sɔtɔma nɛn Ala Sɛnbɛ Kanni,
i xunna kenla sɔtɔ Ala yetagi,

27 i yi a maxandi, a yi i yabi,
i yi i dɛ ti xuine rakamali.

28 Xa i fena nde ragidi,
Ala a rakamalima nɛn i xa,
kɛnɛna luma nɛn i ya kiraan birin xɔn.

29 Ala na muxuna nde rayagi,
i a falama nɛn
a Ala na ligaxi nɛn
bayo wasoden nan na kanna ra,
koni, naxan na a yetɛ magodo,

Ala na rakisima nɛn.
³⁰ Ala nan sɔntarene xunbama,
 nanara, xa i sarijan,
 a i xunbama nɛn.”

23

Yubaa yabina Elifasi xa: Yuba mi fa Ala toma

- ¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
² “N ma mawugan mɔn findixi murutɛn nan na to,
 n yiin saxi n dɛ ra,
 koni n wuga xuiin mɔn minima.
³ Xa n yi a kolon nun Ala dɛnaxan yi,
 n yi sigama nɛn han a konni,
⁴ n yi n ma mawugan yita a ra,
 n yi n xɔnba fala wuyaxi ti a xa.
⁵ Nayi, n yi a kolonma nɛn
 a n yabima falan naxan na,
 n yi a famu
 a naxan falama n xa.
⁶ A yi keɛ n xili ma a sɛnbɛ gbeeni ba?
 ɛn-ɛn de, a yi a tuli matima nɛn n na.
⁷ A yi a kolonma nɛn
 a muxu faɲin nan falan tima a xa.
 Nayi, n yi tangama nɛn kitin ma habadan.”
- ⁸ “Koni, n na siga sogeteden binni,
 a mi na,
 n mi a toma sogegododen binni,
⁹ n na a fen n kɔmɛnna ma,
 n mi a toma,
 n na xɛtɛ n yiifanna mabinni,
 n mi a toma.
¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.
 A na n fɛsɛfɛsɛ tɔrɔni,

n sariɲanxin minima nɛn
alo xɛmana.

¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fɔxɔ ra,
n lu a kiraan xɔn,
n mi keli a xɔn.

¹² N mi tondi a yamarine suxe,
n na a falane birin namara nɛn n bɔɲɛni.

¹³ Koni, a na fena nde ragidi,
nde a ligɛ a na masara?

A na wa naxan xɔn, a na liga.

¹⁴ A naxan nagidixi n ma,
a na nan nakamalima,
anu a mɔn na fe sifa wuyaxin nagidixi n ma yɛɛn
na.

¹⁵ Nanara, n gaxuma Ala yɛɛ ra.

N na n miri, n gaxu a fe yi.

¹⁶ Ala bata n tunnaɔɔɔ n ma,
Ala Sɛnbɛ Kanna bata n nafe gaxun na.

¹⁷ Koni hali dimin to so n ma,
a yi n nabilin,
hali n mi fa sese toma,
n mi n dundu.”

24

*Yuba mɔn yi falan ti: Nanfera Ala mi ɲaxudene
makitima?*

¹ “Nanfera Ala Sɛnbɛ Kanna mi kiti waxatine saxi?
Nanfera naxanye a kolon

ne mi a toma keɛ muxu ɲaxine xili ma?

² Muxu ɲaxine xɛ bɔxɔne danne fari sama,
e xuruseene muɲama,
e yi e raba,

³ e kiridin nan ma sofali suxuma,
e kaɲa gilen nan ma ɲinge makankanma tolimani,

4 e tərɔ muxune radinma ayi kiraan xən,
yamanan yiigelitəne birin e luxunma e bun.”

5 “Yiigelitəne sigama e wanla ra nən,
e sa e donseen fen burunna ra,
e sa e diine balon fen
alo burunna sofanle tonbonni.

6 E sa e xuruseene balon fen
muxu gbətɛye xɛɛne ma,
e lu ɲaxudene manpa bogi dɔnxɛne makentunɲɛ.

7 E ragenle nan xima kɔɛɛn na,
dugi mi e ma,
bitingan mi e yii xunbenla ra.

8 Tulen naxan fama geyane fari,
na e bɔnbɔma xunbenli,
banxi mi e yii,
e saxi fanyene nan ma.”

9 “Muxu ɲaxine yiigelitəna diin tongoma a yii doli
saranna ra,
hali kiridina,
e xasunma xiɲɛn na a nga yii.

10 Yiigelitəne ragenla nan sigama,
dugi mi e ma,
hali e to malo xidine maxali,
kamɛna e ma,

11 e oliwi turen bama muxu gbətɛne sansanne kui,
e walima manpa rafaladeni,
koni e mi nɔɛ sese miɲɲɛ.

12 Muxune faxamatɔɔn wugama taani,
muxu maxɔɔxine wugama e mali feen na,
anu na fe mi findɛ tɛɛna fe ra Ala xa.”

13 “Kɛɛɛnyaan naɲaxu muxu ɲaxine ma,

kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xɔn.

14 Faxa tiin kelima sogen godo waxatin nin,
a yi yiigelitɔɔn nun tɔrɔ muxun faxa,
a muɲan ti kɔɛɛn na.

15 Yalunden ɲinbanna nan mamɛma,
a a falama nɛn, a naxa,
'Muxu yo mi n toma,'
a yi a yetagin luxun.

16 Muɲaden banxin dɛɛn kalama kɔɛɛn nan na,
yanyin na, a yetɛ mabalan a konni,
a mi kɛnɛnna kolon.

17 Na muxune yanyin fɔlɔma sogen godo waxatin
nin,
e bata dari kɔɛɛn magaxu feene ra.”

18 “Koni ɛ tan a falama, ɛ naxa,
'Naxuden xalima nɛn
alo se yelefuxina igen xun ma,
a dɔxɔden yi findi yire dangaxin na bɔxɔn fari,
a mɔn mi fa walima a manpa bili xɛɛn ma.

19 Balabalan kɛsɛne xuyama ayi kii naxan yi sogen
na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira yi.

20 Hali naxanye e barixi,
ne ɲinanma nɛn e xɔn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mɔn yi dan.
Nanara, tinxintareyaan kalama nɛn
alo wudin na bira.’ ”

21 “ Na muxune ɲaxalan gbantane tɔrɔxi nɛn,
e mi kaɲa gilɛne mali.

22 Koni Ala nɔɛ sɛnbɛmane raxɔrɛ a sɛnbɛni nɛn,

a na keli, a muxu ɲaxine halagi.

²³ Ala ne luma bɔɲɛ xunbenla nun marakantanni,
koni a yɛɛn tima nɛn e sigati kiin na.

²⁴ Na muxune sabatima nɛn waxati di,
koni na xanbi ra, e lo ayi,
e kɔnkɔrɔnma nɛn
alo ɲɔxɔnde xarena,
e xun sinma nɛn
alo se tɔnsɔnna xaba daxina.’ ”

²⁵ “Xa a mi na kiini,
nde n matandɛ,
a n ma falan nakala ayi?”

25

*Bilidadaa falan saxandena: Adamadiine mi tiyɛ
Ala yɛtagi*

¹ Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi, a naxa,

² “Sɛnɛn nun magaxuna Ala nan yi,
a tan nan bɔɲɛ xunbenla rafama
han kore xɔnna ma.

³ Nde nɔɛ a ganla yatɛ?

A sogen mi tema nde xun ma?

⁴ Adamadiin nɔɛ tinxinɲɛ di Ala yɛɛ ra yi?

Naxan barixi ɲaxanla xɔn,
na rasariɲanma di?

⁵ Hali kiken mi fixa Ala yɛɛ ra yi,
hali sarene mi sariɲan.

⁶ Adamadiine tan di nayi,
naxanye tide xurun
alo kɔnɛne nun kunle?”

26

Yubaa yabin Bilidada xa: In yabima fuun nin

- ¹ Yuba mən yi falan ti, a naxa,
² “I fatan sənβetarene maliyε yati!
 I bata fa fangatarene malideni!
³ I fatan fekolontaren kawandε,
 i yi a maxadi han!
⁴ Koni i ya falane tima nde xa?
 I falani itoe tongoxi nde yii?”
- ⁵ “Faxa muxune niine xuruxurunma Ala
 yεεragaxuni laxira yi,
 naxanye bəxə bun igene bun.
⁶ Ala yεεn laxira yiren birin na,
 hali sayani muxε mi e luxunηε a tan ma.
⁷ Ala nan kore xənni fulunxi na yigenla xun ma,
 a bəxən singan na yigenli.
⁸ Ala tulen namarama kundani,
 koni kundane mi kalama igen binyen bun.
⁹ A yi a mangaya gbεdεn luxun,
 a yi a kundaan sa a yεε ma.
¹⁰ Ala yi digilinna sa fəxə igen xun ma,
 naxan dan findixi kεnenna nun dimin naralanden
 na.
¹¹ Kore xənna sənβεtεnne xuruxurunma,
 e kabε Alaa xələn ma.
¹² Ala bata fəxə igene nə a sənβeni,
 a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a xaxili-
 mayani.
¹³ A foyen bata kore xənna fixa,
 a bata ige yi sube ηaxin faxa a yiin na,
 saηin naxan a gima.
¹⁴ A wali xurine nan itoe ra,

nxu a ꞓununꞓunun xuiin nan tun mɛma.
Nayi, nde nɛ a sɛnbɛn galan xuiin kolonɛ?”

27

Yuba mɛn yi yabin ti: Sɔntaren nan n na

- ¹ Yuba mɛn yi falan ti, a naxa,
² “N bata n kɔlɔ habadan Ala yi,
 naxan tondixi n ma kitin sɛ,
 Ala Sɛnbɛ Kanna
 naxan n niin nafexi xɔlɛn na,
³ xa n niin mɛn n yi,
 xa Alaa foyen mɛn soma n ꞓɛni,
⁴ n bata n kɔlɔ
 n dɛɛn mi tinxintareya falan tiyɛ,
 wule yo mi minɛ n dɛ.
⁵ Na miriyaan makuya n na,
 n xa ꞓɔndin fi ɛ ma.
 Han n yi faxa,
 n mi n ma fɛtareya wanle kalɛ,
⁶ n luma nɛn tinxinni,
 n mi a beɲinɲɛ mumɛ,
 n xaxinla mi n yalagɛ n ma simayani mumɛ!”
- ⁷ “N yaxun nan lan a yatɛ ꞓaxuden na,
 naxan kelima n xili ma,
 na xa yatɛ tinxintaren na!
⁸ Ala kolontarena a yigin sama nanse yi,
 Ala na a niin ba a yi?
⁹ Tɔrɔn na fa a ma,
 Ala a gbelegbele xuiin namɛ ba?
¹⁰ A sɛwan sɔtɛ Ala Sɛnbɛ Kanna yii ba?
 A Ala maxandɛ waxatin birin ba?”

11 “Iki, n na Ala senben yitama nen e ra,
n mi Ala Senbe Kanna miriyane luxunma e ma.

12 E birin bata a to ki faji,
nayi, nanfera e yete luma fe fuune yi?”

13 “Ala nan keeni ito ramaraxi jaxuden xa,
jaxankata tiin naxan sotoma Ala Senbe Kanna yii
fa fala:

14 Xa e diine wuya,
e faxama yengen nin,
donseen yi dasa e yixetene ma.

15 Naxanye na lu e xanbi ra,
furen yi ne faxa,
e kana gilene mi e wugama.

16 Hali e gbeti fixen makɔ
alo burunburunna,
e nun dugina alo borona,

17 tinxin muxune nan e dugine ragodoma e ma,
sontarene nan e gbeti fixeni taxunma e ra.

18 E banxine kala jaxun
alo dondoli xuyenna,
alo kantan muxuna bubuna.

19 E sama nen nafulu kanyani,
koni a danna nan na ra,
e na xulun,
e lima nen sese mi na.

20 Gaxuna e ratere nama nen
alo fufana,
wuluwunla yi e xasun keen na.

21 Sogeteden foyen yi e tongo,
a yi e xali wulani,
a yi e ba e dɔxɔdeni,

22 a yi e radinje ayi kininkinintareyani,
e yi e gi a senben bun ma.

23 Yamaan yi e yii bɔnbɔ e magele feen na,
muxune yi kolin e dɔxɔde fonne birin kala kii ma.”

28

Fekolonna wundona

- 1 “Nɔndin na a ra,
gbeti wure fixɛn geden na,
xɛmaan fan nasariɲanden na,
2 wuren bama bɛndɛn nin,
wure gbeela fan bama gɛmɛn nin.
3 Wuren fen muxune kɛnɛnna raminima dimin
nin bɔxɔn bun,
e godoma wuren fenɲɛ han a dandena,
e wuren fen naxan luxunxi dimini bɔxɔn bun.
4 Wuren fen muxune yili tilinxine gema burunna
ra,
muxu gbɛtɛ yo mi sigɛ dɛnaxan yi,
e makuya muxu gbɛtɛne ra,
e singanxin nan walima e yinle ra lutine ra.
5 Bɔxɔ xɔnna donseen fima en ma,
koni, a bunni maxaxi alo tɛɛn nan a ganxi.
6 Gɛmɛ mamiloxi faɲine toma fanye yirene nin,
xɛma fuɲin toma bɛndɛn nin.”
- 7 “Dugane mi na bɔxɔ bun kirane kolon,
sɛgɛn yɛɛn mi ne toma,
8 burunna sube yo munma siga e xɔn,
yata yo munma dangu e xɔn.
9 Koni, muxun susuma fanyen gɛ,
a yi geyane ge han e danna,
10 a folon gema fanyene yi,
a yi se kɛndɛne birin to a yɛɛn na,
11 a yi xude xunne xɔri,

naxan luxunxi,
a yi na ramini kenenni.”

12 “Koni, fekolonna minen yi?

Xaxilimayaan dɔxi minen yi?

13 Adamadiine mi a saren kolon,
a mi niiramane ye bɔxɔ xɔnna fari.

14 Fɔxɔ ige gbeena a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

Baan fan a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

15 Fekolonna mi sɔte xɛmaan xɔn,
a mi sare gbeti fixe na,

16 xɛmaan naxan kelima Ofiri yamanani,
a mi sɔte na ra,
hanma onixi gɛmɛ tofajina,
hanma gɛmɛ mamiloxi fajina.

17 A mi se xɛmaan ma,
a mi se kilasi gɛmɛ fixe fajin ma,
a mi masare xɛma fajin goronna ra.

18 A dangu korala gɛmɛ tofajin
nun gɛmɛ gbete ra
naxan fixa alo dayimuna.
Fekolonna dangu bɔxɔ bun nafunla birin na.

19 Topasi gɛmɛ fajin
naxan keli Kusi yamanani,
a mi se na ma,
a mi misale xɛma sensenna ma.”

20 “Nayi, fekolonna kelima minen yi?

Xaxilimayaan dɔxi minen yi?

21 A luxunxi niiramane birin ma,
hali xɔliin naxanye kore xɔnna ma,

ne mi a toma.

²² Sayaan nun laxira yi a fala,
e naxa, 'Nxu a xinla nan gbansan mexi.' "

²³ "Koni, Ala a kiraan kolon,
a tan nan keden a dɔxɔden kolon,

²⁴ bayo a tan nan toon tima
han bɔxɔn danna,
a seen birin toma kore xɔnna bun.

²⁵ A tan foyen sɛnbɛn danna saxi,
a yi igene danna sa,

²⁶ a yi tulen danna sa,
a yi galanna kiraan sa.

²⁷ Nayi, Ala yi fekolonna to,
a yi a fɛsɛfɛsɛ, a yi a makɛnɛn.

²⁸ Na xanbi ra,
a yi a fala adamadiine xa, a naxa,
'Marigin yɛɛragaxun nan findixi fekolonna ra!
Xaxilimayaan nan fe ɲaxin matangan na!' "

29

*Yubaa xun mafalana: Waxati danguxine yi
ɲaxun*

¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

² "Xa n yi luyɛ nun
alo waxati danguxine yi,
na yi lanɲɛ!

Na waxati danguxine yi,
Ala yi yengi dɔxi n xɔn nun,

³ a lenpun yi dɛgɛma n xun ma,
n yi sigan tima a kɛnɛnna nin
hali kɔɛɛn na.

⁴ N yi kɛndɛ,

Alaa xanuntenyaan yi n konni.

⁵ Na waxatini,

Ala Senβε Kanna mɔn yi n xɔn,
n ma diine birin mɔn yi n dεxɔn,

⁶ n yi n sanne maxama nɔnɔn fεnεn nan na,
hali turen yi minima fanyeni n xa!

⁷ Na waxatini,

n na yi mini siga taan so dεen na,
n sa n ma gbεdεn dɔxɔ yamaan malandeni,

⁸ banxulanne yi n to,
e yi xεtεma nεn,

fonne yi keli,
e lu tixi n yεtagi,

⁹ kuntigine yi e falan dan,
e dundu,

¹⁰ mangane yi e falane dan,
e lenne yi xidi e dε kankeni.

¹¹ Muxu yo na yi n ma falane mε,
na kanna yi a falama nεn n ma a dubadiina.

Muxu yo na yi n to,
a yi n matɔxɔ,

¹² amasɔtɔ n yi yiigelitɔne ratangama
naxanye yi e mawugama n xa,

n yi kiridine ratanga
muxu yo mi naxanye malima.

¹³ Saya furen yi muxun naxanye ma,
ne yi dubama n tan nan xa,

n yi kaɲa gilεn nasεwama.

¹⁴ Tinxinyaan yi ragodoxi n ma
alo n ma domana,

kiti kεnden nan yi findixi n ma dugin nun n ma
kɔmɔtin na.

15 N tan nan yi findixi danxutɔɔn yɛɛne ra,
n tan nan yi madɔntɔɔn sanne ra.

16 N yi findixi tɔrɔ muxune fafe ra,
n yi xɔɲɛne xun mayɛngɛ kitini.

17 N tan nan yi tinxintarene sɛnbɛn kalama,
n yi e se tongoxine ba e yii.

18 Nayi, n yi a fala n yɛtɛ ma,
n naxa, ‘N faxama nɛn sabatini,
n ma lɔxɔne gboma ayi nɛn
alo ɲɛmɛnsinna,

19 n luma nɛn alo wudina,
naxan salen sinxi igeni,
xiila sama naxan yii ra kɔɛɛn na.

20 N ma binyen gboma ayi nɛn,
n sɛnbɛn mi ɲanma mumɛ,
a lu alo xali bandunxina.’ ”

21 “Na waxatini,
muxune yi e tuli matima n na sabarini.
N na yi e kawandi,
e yi e dundu.

22 N na yi falan ti,
e mi yi a matandima.
N ma falane yi luxi nɛn e xa
alo tulen naxan godoma bɔxɔ xaren ma.

23 E yi n mamɛma nɛn
alo e tulen mamɛma kii naxan yi,
e dɛɛne yi lu yibixi n bun
alo muxun naxanye tulen mamɛma soge furen na.

24 E na yi yigitɛgɛ,
n yi e ralimaniya,
e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.

25 N tan nan yi dɔxi e xun na,
 n kiraan yita e ra,
 alo mangana a ganla xun na,
 alo muxun naxan tɔrɔ muxune masabarima.”

30

Yubaa xun mafalana: Tɔrɔya waxatin bata fa

- 1 “Koni iki,
 n bata findi magele seen na diidine xa,
 naxanye babaye yi rajaxu n ma,
 han n mi yi tinɲɛ
 e lu n ma barene yɛ
 n ma xuruseene kantandeni.
 2 E babane yi nɔɛ nanse ligɛ n xa e senbeni?
 E senben birin bata yi ɲan.
 3 Kamɛn nun tɔrɔn bata yi e raxadan,
 e yi donseen fenma tonbonna nin,
 4 e yi donseen fenma fɔtɔnne nin burunna ra,
 budemaan nan tun yi e yii balon na.
 5 E yi kedixi muxune yɛ,
 muxune gbelegbele e fɔxɔ ra
 alo muɲadene nan yi e ra.
 6 E yi e banxine tima geya kankene nan na,
 e nun yili yirene nun faran yinle ra.
 7 E yi wugama fɔtɔndine nin
 alo sofanle,
 e yi sa e sa ɲanle yi.
 8 Xaxilitarene nan ne ra,
 xili mi e ra,
 naxanye yi kedima gbelemɛn na yamanani.”
 9 “Koni iki,
 n bata findi magele seen na e sigine yi,

e lu n konbε tun.

¹⁰ N najaxu e ma,

e masigama n na.

E mi sikεma dεgen namine n yeṭagi.

¹¹ Bayo Ala bata n senben kala,

a yi n nayarabi,

e mi fa yagima feen ligε n na.

¹² Muxu kobine kelima n xili ma n yiifanna ma,

e katama n nabiradeni e sanne ra,

e n yeṅεma

alogo e xa n halagi.

¹³ E bata n ma kirane kala.

Birin kataxi gbalon xa n soto,

e mako mi muxu yo ma na feni.

¹⁴ E fa n yeṅεma

alo sofane na fu taan ma

e yinna rabira.

E mi sikεma fadeni n xili ma

n paxankata waxatini.

¹⁵ Gaxun bata n nabilin,

n ma binyen bata siga

alo foyen nan a xalixi,

n ma herin waxatin bata dangi

alo kundana.”

¹⁶ “Iki, n niin bama n yi.

Toto loxone bata n li.

¹⁷ Xolena n suxuma koεen na

han n xonne,

naxan dan mi na.

¹⁸ Ala n suxuma a senben birin yi n ma domain

ma,

a yi n yidetεn

alo doma koεen naxan muxune koeni detεnma.

¹⁹ A bata n woli boroni.

N bata lu
alo xuben nun burunburunna.”

20 “N ma Ala, n na i xilima,
koni i mi n yabima.
N tima i yetagi,
koni i n matoma nɛn gbansan.

21 I bata i yɛɛ xɔdɔxɔ n ma,
i n yɛngɛ i sɛnbɛn birin na.

22 I bata n lu foyeni, a lu sigɛ n na.
Wuluwunla n xalima na xun xɔn.

23 N na a kolon a i n xalima sayaan nin,
niiramane birin sigama dɛnaxan yi.”

24 “N mi yi tɔrɔ muxune mali ba,
naxanye n xili e naxankatani?

25 Naxanye yi tɔrɔxi,
n mi wuga ne xɔn ba?
N bɔɲɛn mi yi sunu yiigelitɔne fe ra ba?

26 N yengi yi fe fajine nan ma,
koni fe naxine bata fa.
N yi kɛnɛnna nan mamɛma,
koni dimin bata fa.

27 Xabu tɔrɔna n sɔtɔ,
n kui seene njinma.

28 N sigan tiin dimin nan tun yi,
n mi sogen toma mumɛ!

N tima yamaan tagi,
n yi e mafan n mali feen na,
29 n wuga xuiin minima alo kankone,
alo dangaranfulene.

30 N fati kidin bata fɔrɔ n ma,
a yi koyen.

Fati mawolonna bata n xɔnne yili.

31 N ma kondenna bata findi sunu sigi sa seen na,
n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

31

Yubaa xun mafalan danna

1 “Nxu nun n yεene bata layirin xidi fa fala
n nama sungutunna mato kunfani.

2 Xa n na liga,

Ala nanse rafε n ma keli kore?

Ala Sεnbε Kanna kεen mundun nafama n ma keli
kore?

3 Halagin mi fama tinxintareyaan xan xɔn ba?

Gbalon mi fama hake kanne xan xa ba?

4 Ala mi n sigati kiin toma ba?

A mi n san funfune birin yatεn kolon ba?”

5 “Na ma, n sigan ti nen fuyantenyani ba?

N sanne yi birama yanfan nin ba?

6 Ala xa n sa sikeli tinxinxin fari,
a yi n ma fetareya wanle to.

7 Xa n keli nen a kiraan xɔn,
xa n bɔɲεn yi bira n yεen fɔxɔ ra,
xa xɔsi yo yi lu n yiine ra,

8 nayi, n naxan sixi,

gbεte xa na don,

muxune yi n ma sansine matala na bɔxɔn ma.”

9 “Xa n bɔɲεn kunfa nen ɲaxanla nde xɔn,
xa n dɔxɔ nen n dɔxɔ bodena ɲaxanla yεε ra,

10 nayi, n ma ɲaxanla xa lu xεmε gbεte bun,
e nun xεmε gbεteye yi kafu.

11 Amasɔtɔ xa n yi na liga nun,

n ma yalunyaan yi findima fe haramuxin nan na,

na yi findi haƙen na kitisane naxan natɔrɔŋɛ.

12 N ma kalan yi findin tɛen na
naxan yi n ganma han a n halagi fefe,
a yi n hɛrisigɛn birin kala.”

13 “N tondi nɛn kiti kɛnden sɛ n ma walikene xa ba,
e mawuga n fari waxatin naxan yi?

14 Xa n yi na liga nun,
n nanse ligɛ Ala na keli waxatin naxan yi?
A na na feen fɛsɛfɛsɛ,
n na a yabima nanse ra?

15 Amasɔɔ a tan Ala keden peen nan nxu birin
daxi,
e tan nun n tan nxu ngane kui.”

16 “N tondi nɛn tɔrɔ muxune maxɔdinna yabɛ ba?
N kaɲa gilene lu nɛn e yigitɛgɛni ba?

17 N kedenna donseen don nɛn ba,
n mi se so kiridine yii?

18 Anu, xabu n fɔninge waxatini,
n lu nɛn kiridine masuxɛ
alo e fafane.
Xabu n da,

n na n yengi dɔxi kaɲa gilene xɔn.

19 N yiigelitɔɔn to nɛn ba,
dugi mi yi naxan yii,
hanma tɔrɔ muxuna marabɛnna yi naxan ma,
20 n mi yi e marabɛri ba n ma yɛxɛɛ xabe dugi
binyene ra,

alogo e xa duba n xa?

21 Xa n na n yiini te nɛn kiridin xili ma,
bayo n kitisane maliin sɔtɔma nɛn,

22 nayi, n tungunna xa ba n fanna ra,

n yii tɔnsɔnna yi bolon n tɔnxɔnna ra.

²³ N mi yi na ligɛ bayo n gaxuxi Alaa gbalon yɛɛ ra,
n mi nɔɛ tiyɛ a yɛtagi a nɔrɔni
xa n yi na liga nun.”

²⁴ “N yi n yigin sa xɛmani ba?

N yi a fala, n naxa,

‘I tan nan n kantan seen na?’

Ɛn-ɛn de!

²⁵ N sɛwa nɛn n ma hɛrigɛ gbee kanyaan na ba,
n nafunla naxanye sɔtɔ?

²⁶ N to sogen to xɔlɛ,

hanma n to kiken nayabuxin to kore xɔnna ma,

²⁷ n bɔɲɛn mi kunfa wundoni.

N mi ɛ batu mumɛ.

²⁸ Xa n yi na liga nun,

na yi findima nɛn haken na

kitisane naxan natɔrɔɲɛ,

nayi n bata yi Ala ramɛ nun

naxan kore xɔnna ma.”

²⁹ “N sɛwa nɛn n yaxuna ɲaxankatan na ba?

N na n bodon nɛn ba,

fe ɲaxine to a li?

³⁰ N mi n yaxune danga

alogo Ala xa ɛ faxa,

bayo n mi tinɲɛ yulubin tongɛ n fala xuine xɔn.

³¹ Naxanye birin yi fama n konni,

ne yi a falama nɛn, ɛ naxa,

‘Muxun birin lugoma suben na Yuba konni.’

³² Xɔɲɛn mi yi xima tandeni mumɛ,

n yi n ma dɛɛn nabima nɛn dangu muxune xa.

³³ N na n ma murutɛ feene luxun nɛn ba

alo adamadi gbɛtɛye?

N na n hakene luxun n yete yi ba?

³⁴ N yi gaxuxi yamana falan nan na ba?

I laxi a ra

a n yi gaxuxi denbayane marajaxun nan yete ra ba,
han n yi n dundu, n lu n konni?

³⁵ A yi rafanɲe n ma

n ma mawuga xuiin yi rame!

N ma fala donxene ni i ra,

n na n yii foxon sama naxan ma,

Ala Senbe Kanna xa n yabi.

Xa n yaxun yi mawuga kedindin sebe n xili ma,
na yi rafanɲe n ma.

³⁶ N yi a sama nen n tungunna ma,

n yi a so n xunna alo manga komotina.

³⁷ N nan n sigati kiin yebama nen a xa,

n yi fa a yetagi alo kuntigina.”

³⁸ “N ma boxon yi gbelegbele n xili ma ba?

N ma xene yi e mawuga n fari ba?

³⁹ N yi muxune bogi seene don ba,

n mi e saren fi?

N yi e kanne toro ba?

⁴⁰ Xa n yi na liga nun,

nayi, janle xa sabati n ma xene ma,

benun murutun xa sabati,

sexen yi sabati,

benun fundenna xa sabati.”

Yubaa falane danna ni ito ra.

32

Elihu a falana

¹ Elifasi nun Bilidada nun Sofara yi ba falan tiye Yuba xa, bayo a yi a yeε mirixi tinxinden nan na.

² Nayi, Elihu yi xɔɔ, Busi kaan Barakeli a dii xεmen naxan Rami xabilani. A xɔɔ Yuba xili ma, amasɔɔ a yi a falama nen a a tinxin Ala yetagi.

³ A mɔn yi xɔɔ xεme saxanne ma, bayo e mi yabi fajin sɔɔxi Yuba ra, na feen yi lu alo Ala nan findixi fe kalan na.

⁴ Bayo e yi fori a xa, Elihu yi a sabari, a munma yi falan ti Yuba xa.

⁵ Koni Elihu to a to yabi mi yi fa xεme saxanna ne de, a yi xɔɔ.

⁶ Nayi, Elihu, Busi kaan Barakeli a dii xεmen yi falan ti, a naxa,

“N tan nan mɔn foningeyani,

fonna nan ε tan na,

nanara n yi xuruxurunma,

n gaxu n ma kolonna yite ε ra.

⁷ N yi a mirixi nen, n naxa,

‘Fonne nan lanma e falan ti,

fonne nan lan e fekolonna xaranna ti.’

⁸ Koni jɔndin naxan na,

naxan xaxinla fima muxun ma,

niin nan na ra,

naxan kelima Ala Senbe Kanna niiraxinli.

⁹ Siimayaan xa mi tun fama fekolonna ra,

kiti kendεn kolonna mi fama foriyaan xan xɔn tun.

¹⁰ Nanara, n na a falama, n naxa,

‘Yuba, i tuli mati n fan na.

N fan xa n ma kolonna yita i ra.’ ”

¹¹ “Han iki, n bata ε falane rame,

n yi waxi ε fe kolon falane nan name fe yi,

han ε yi ε falane yeba.

12 N na n tuli matixi nεn ε ra ki faɲi,
 koni ε tan sese a fala mi Yuba keɲεɲxi,
 ε tan sese mi a falane yabixi a faɲin na.

13 E nama a fala, ε naxa,
 ‘Nxu bata yabin sɔtɔ fekolonni fa fala
 Ala nan keden nɔɔn sɔtε Yuba ma,
 muxun mi a ra.’

14 Yuba mi a falane tixi n tan xan xili ma,
 n mi a yabima alo ε tan.”

15 “Yuba, i lanfane bata tunnaɲɔɔ e ma,
 e mi fa i yabima,
 fala mi fa e xɔn.

16 N mɔn xa lu sabarixi ba,
 hali e to mi fa fala tima,
 bayo e bata e dundu,
 e mi fa yabi tima?

17 N fan waxi n ma yabin ti feni.
 N fan waxi n ma kolonna yita feni,

18 bayo fala gbegbe n kui,
 n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

19 na bata n bɔɲεn nate,
 alo manpa nεnεn naxan wuyenna a sa seen bal-
 anxini bɔma.

20 N xa falan ti, nanara a gode,
 n xa n dεni bi, n yi n ma yabin fi.

21 N mi muxu yo rafisama a bode xa.
 N mi muxu yo matɔxɔma.

22 A yeɲεna, n mi fatan muxu matɔxe,
 xanamu, naxan n daxi
 na yi n faxama nεn mafureɲ.”

33

Elihu a falane: Ala muxune maxadima tərəyaan nan xən

¹ Elihu mən yi a fala Yuba xa, a naxa,
“Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra,
i tuli mati n ma falane ra ki fajni.

² N nan n dēni bima,
n falan ti i xa.

³ N ma falane n ma bəje fajniyaan nan makenenma,
n na n ma kolonna jəndin nan falama i xa.

⁴ Alaa Nii Sarijanxin nan n daxi,
Ala Senbe Kanna niiraxinla nan niin biraxi n yi.

⁵ N yabi, xa i nəe,
i yitən, i fa n yabi n yetagi.

⁶ En birin lan Ala yetagi,
n fan baxi benden nin.

⁷ Nayi, i nama gaxu n tan yeε ra,
n mi i jaxankatama.”

⁸ “Koni, i fala xuiin mən n tunla ma,
n bata i ya falane me dəxə wuyaxi,

⁹ i naxa, ‘Fe yo mi n na,
murutede mi n na Ala ma.
N sarijan, hake mi n ma.

¹⁰ Anu, Ala mən feen toma n na,
a n yatexi a yaxun na.

¹¹ A n sanne sama kutun na,
a yeen tixi n sigati kiin birin na.’ ”

¹² “Koni, na feen ma,
n xa a fala i xa, jəndi mi i xa,
amasəto Ala dangu adamadiin birin na.

¹³ Nanfera i a matandima,
a to mi a dentegema i xa?

14 Anu, Ala falan tima muxune xa kii wuyaxi,
koni e mi e tuli matima a ra.

15 A falan tiin muxune xa xiyene
nun fe toni kɔɛɛn na.

Xixɔli gbeen na dangu muxune ma,
e nɛma saxi e sadene ma,

16 nayi, Ala yi feene yita muxune ra,
a yi e rakolon,

17 alogo a xa muxune ba e wali ɲaxine yi,
a yi e ratanga wason ma.

18 Nayi, Ala muxun niin natangama nɛn gaburun
ma,
a yi a rakisi laxira yi.”

19 “Ala mɔn muxun natɔrɔnma tɔrɔn na,
naxan a rakankanma a sadeni,
a xɔnne yi lu a xɔɛ.

20 Nayi, donseen yi raɲaxu a ma,
hali donse ɲaxumɛne.

21 A yi doyen mafurɛn, a yi xɔsi,
han a xɔnna naxanye mi yi toma,
ne yi mini kɛnɛnni.

22 A yi maso gaburun na,
a niin yi so saya malekane yii.”

23 “Koni, na yi lan
xa Alaa malekana nde fa a fɛma,
naxan findɛ tagi yitɔn keden peen na wuli ke-
denna yɛ,
a kira tinxinxin yita a ra.

24 Malekan yi kininkinin a ma, a naxa,
‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na,
n bata a xunbaan sɔtɔ.’

25 Nayi, na muxun fatin mən yi a dii jərə senben
sɔtɔ,
a mən yi senben sɔtɔ
alo a foninge waxatina.

26 Nayi, na muxun na falan ti Ala xa,
a yi a yabi,
a yi fa gbelegbelɛ Ala yɛtagi sɛwani,
amasɔtɔ Ala bata a tinxinyaan saren fi a ma.

27 A luma sigin sɛ nɛn yamaan yɛtagi,
a naxa, 'N yulubin tongo nɛn,
n yi sariyan kala,
koni Ala mi na saranxi n na.

28 Ala bata n niin natanga gaburun ma,
n luma nɛn kɛnɛnna nin.' ”

29 “Ala na birin ligama,
a ligama nɛn sanja ma wuyaxi muxune xa,

30 alogo a xa e niin natanga gaburun ma,
alogo e xa lu e nii ra kɛnɛnni.”

31 “Yuba, i tuli mati n na ki faji!
I dundu, n xa falan ti i xa.

32 N yabi,
xa falana nde i xɔn, falan ti,
amasɔtɔ n waxi i ya tinxinyaan to feni.

33 Xanamu, i tan nan lan
i tuli mati n na,
i dundu,
n xa i xaran fekolonna ma.”

34

Tinxinna kannan nan Ala ra

1 Nayi, Elihu mən yi falan ti, a naxa,

2 “Fekolonne, ɛ n ma falane ramɛ,

ε tan xaxilimane, ε tuli mati n na!

³ Bayo, muxun tunla nɔɛ falane fεsεfεsε nɛn,
alo a dɛɛn to nɔɛ donse fajin kolonɲɛ.

⁴ En birin xa kiti kɛndɛn fen,
en na a kolon en bode tagi naxan fan.”

⁵ “Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘N tinxin,
koni Ala mi tinxɪ kiti kɛndɛn sɛ n xa.

⁶ Yoona n tan nan xa,
koni n yatɛxi wuleden nan na.
N ma furen mi yalanma,
hali n to mi murutɛxi Ala ma.’ ”

⁷ “Muxun mundun na
naxan luxɪ alo Yuba?
A magelen tima
alo a igen minma kii naxan yi,
⁸ a birama fe ɲaxɪ rabane fɔxɔ ra,
e nun ɲaxudene sigan tima,
⁹ bayo Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘Muxun mi sese sɔtɔma,
a na kata e nun Ala xa lan.’ ”

¹⁰ “Nayi, xaxilimane,
ε tuli mati n na!
Ala mi ɲaxu mumɛ!
Tinxintare mi Ala Sɛnbɛ Kanna ra mumɛ!
¹¹ Ala muxune saranma e kɛwanla nan na,
a birin suxu a sigati kiin xɔn.
¹² Nɔndin nan na ra,
Ala mi fe ɲaxin ligama!
Ala Sɛnbɛ Kanna mi kiti kɛndɛn kalama!
¹³ Nde Ala dɔxi bɔxɔn xun na?
Nde dunuɲa birin taxuxi a ra?

14 Xa Ala yi mirixi a yεε nan tun ma,
 a yi a niin namara a yεε xa,
 15 nayi, daliseene birin yi faxama nεn sanja ma
 kedenni,
 adamadiine mɔn yi xεε bendeni.”

16 “Yuba, xa i xaxinla na,
 ito rame,
 i tuli mati n fala xuine ra.
 17 Kiti kenden najaxu naxan ma,
 na nɔe mangayaan lige ba?
 I suse tinxinden yalage ba,
 a tan naxan senbe kanna ra?
 18 Ala nan keden pe nɔe suse a fale mangan xa,
 a naxa, ‘Fuyantenna!’
 Ala nan tun a fale kuntigine xa,
 a naxa, ‘Naxudene!’
 19 Ala mi kuntigine rafisama e bode xa,
 a mi yiigelitɔn nun nafulu kanna tagi rasaxi,
 amasɔɔ a tan nan e birin daxi.
 20 E birin faxama nεn.
 Kɔe tagini, Ala na e yigisan,
 e raxori, senbemane fe yi godo.
 Na mi fatama muxu yo ra.”

21 “Ala yεen tixi muxune sigati kiin birin na,
 a e san funfune birin yatema.
 22 Dimi yo mi fa na,
 fe naji rabane nɔe e luxunje naxan yi.
 23 Ala mako mi fa muxune kejaan fesefesen ma,
 benun a xa e xali kiti sadeni.
 24 A hayu mi fa senbemane fenna ma,
 benun a xa e kala,
 a mɔn yi muxu gbete dɔxɔ e funfuni.

25 N̄əndin nan na ra, a e k̄əwanle kolon.
K̄əe kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.

26 A e n̄axankatama n̄ən yamaan ȳətagi
alo fe n̄axi rabane,

27 bayo e bata x̄ət̄e Ala f̄əx̄ə ra,
e yi a sariyane birin b̄ənin.

28 E yi yiigelit̄əne n̄axankata

han e yi e xuini te Ala ma.

Nayi, Ala yi t̄əɾə muxune wuga xuiin nam̄e.”

29 “Koni, xa Ala lu dunduxi,
nde a yalage?

Xa a a ȳətagin luxun,

nde n̄əe a t̄əe?

Anu, a m̄ən luma muxune nun siyane birin xun na
n̄ən

30 alogo Ala kolontaren nama d̄əx̄ə mangayani,
naxan findima kalan na yamaan xa.”

31 “A n̄əe liḡe n̄ən,

muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,

‘N bata kalan ti,

koni n mi fa fe n̄axin ligama s̄ənən.

32 N mi naxan toma, na yita n na.

Xa n bata tinxintareyaan liga,

n mi fa a ligama s̄ənən.’

33 Ala lan a xa na kanna rat̄əɾən

fata i miriyaan na ba?

I tan naxan Ala ras̄ət̄əma,

i tan naxan tondixi Ala ra.

I tan nan lan i yi a ȳəba,

n tan mi a ra,

i miriyaan fala.”

34 “Xaxilimane a falama nɛn n xa,
 e nun fekolonna
 naxanye n xuiin namɛma, e naxa,
 35 ‘Yuba falan tima fekolontareyaan nin,
 xaxilimaya mi a falane ra.’
 36 A lan Yuba yi lu kitin dɛ
 han a danna,
 bayo a falan tima alo fe ɲaxi rabana.
 37 A mɔn murutɛn sama a yulubin fari,
 a Ala magelema en yɛtagi,
 a falane mi ɲanma Ala xili ma.”

35

Elihu a falane: Fe fuun nan Yubaa falane ra

1 Nayi, Elihu mɔn yi falan ti, a naxa,
 2 “I laxi a ra a ɲɔndina i xa ba?
 I yi a fala, i naxa,
 ‘N tinxin Ala yɛɛ ra yi.’
 3 Koni, i mɔn a falama,
 i naxa, ‘N to mi yulubi ligaxi,
 na tɔnɔn nanse ra n tan xa?’ ”
 4 “Awa, n tan nan i yabima,
 e nun i xɔyin naxanye i fɛma.
 5 I yɛɛn ti kore, i kundaan mato,
 e mate i xun ma pon!
 6 Xa i yulubin liga,
 na sa Ala tɔrɛ mɛnni ba?
 I ya murutɛn na gbo ayi,
 na nanse ligɛ a ra?
 7 Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
 A nanse sɔtɔma i yii na ma?
 8 I ya fe ɲaxine muxune nan tun tɔrɔma,

i ya tinxinyaan munanfanna muxune nan ma.”

⁹ “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
e mawugama nɛn.

Ɔɛnbɛmaan na e tɔrɔ,
e xui ramini malina fe ra.

¹⁰ Koni, muxu yo mi a falɛ, a naxa,
‘Ala minɛn, a tan naxan n daxi?

A muxune rawɛkilɛma e bɛtin ba dimini,

¹¹ a en xaranma burunna subene kɛɲane xɔn.

A fekolonna fi en ma xɔline kiine xɔn.’

¹² Na muxune gbelegbelema malina fe ra,
koni Ala mi e yabima,

bayo e tan findixi fe ɲaxi rabane nun wasodene
nan na.

¹³ E gbelegbelema fuyan,

Ala mi e ramɛma,

Ala Ɔɛnbɛ Kanna mi a tuli matima e xuiin na.

¹⁴ A i xuiin namɛma di nayi,

i tan naxan a falama a i mi a toma?

I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,

i a tan nan mamɛma!

¹⁵ Iki, bayo Alaa xɔlɔn munma fa,

e nun a mi a tuli matixi murutɛ falane ra,

¹⁶ nayi, Yuba luma a fala fuun nan tun tiyɛ,

a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

36

*Elihu a falane: Ala adamadiine xaranma kii
naxanyi*

¹ Elihu mɔn yi siga falan ma, a naxa,

² “I mɔn xa tin ndedi, n xa i xaran,

amasɔtɔ fala gbegbe mɔn n xɔn

n naxan falɛ i xa Ala fe ra.

³ N nan n ma kolonna fenma yire makuyen nin,
n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.

⁴ Wule mi n ma falane ra mumε.
N tan naxan be i yetagi,
n ma fekolonna kamalixi.”

⁵ “Ala senben gbo yati,
a mi muxu yo rawolima ayi.
A senben gbo a xaxilimayaan xon.

⁶ A mi naxudene luma e nii ra.
A kiti kendon sama yiigelitone xa.

⁷ A mi a xun xanbi soma tinxin muxune yi,
koni a e fe yitema nen,
a yi e daxo manga gbedene yi habadan.

⁸ Xa e xidixi yolonxonne ra,
xa e toroni,

⁹ Ala e kewanle nan makenenma e xa na kiini,
e nun e murute feene
e naxanye ligaxi wasoni.

¹⁰ A yi e xaran,
a e xa e tuli mati e xuru falane ra,
a yi e yamari,
a e xa xete e haken foxo ra.

¹¹ Xa e tuli mati,
e yi a yamarin suxu,
e siimayaan danguma herin nin,
e yi e dunuɲa yi gidin nan sewani.

¹² Xa e mi a rame,
e faxama nen yengeni,
e halagi e fe kolontareyani.”

¹³ “Ala kolontarene nan xolon namarama,
e mi Ala maxandima malina fe ra
hali a na e ratoron.

14 E faxama e foningeyaan nin,
e siimayaan yi rajan yagin ma yalundene tagi.

15 Koni, Ala tərō muxune rakisima
e tərən nan xən,
a yi e rakolon jaxankatan xən.

16 A i tan fan bama nən tərōni,
a yi dōxōde rafulunxin fi i ma,
a yi i ya tabanla rafe donse fajine ra.”

17 “Koni iki,
kitin naxan nagidixi fe jaxi rabane xili ma,
na bata i sətō,
Ala to a kiti kēndən sa i xili ma,
a yi i yalagi.

18 Nayi, xəlōn nama i radin
i yi fe kobin liga,
i nama xεε Ala fōxō ra
bayo na saren gbo.

19 I ya nafunle i bε tərōni ba?
Hali i sēnbε gbeen mi nōε i maliyε iki.

20 A xōli nama i suxu kōεεn xa so,
alogo i xa muxune ba e konne yi.

21 A liga i yeren ma!
I nama fa hakēn liga sōnōn,
i bata yi gbalon sətō na fe ra.

22 I xa a kolon
a Alaa binyen gbo a sēnbēni.
Nde nōε xaranna tiyε alo a tan?

23 Nde kiraan yitaxi a ra?
Nde nōε a falε, a naxa,
‘I bata tinxintareyaan liga?’ ”

24 “I nama jinan Alaa wanle matōxōn ma,
muxune birin naxanye fe falama e bεtine yi,

25 adamadiine birin nœ naxanye toε,
e yi e mato wulani.

26 Ala gbo yati,
en mi a gboon danna kolon,
a siimayaan dan mi na.

27 A na igen nate wuyenni kore,
a yi na findi tulen na menni.

28 Na tulen yi keli kundane yi,
a godo adamadiine ma.

29 Nde nœ kundaan nafala kiin kolonε,
e nun galanna godon kii naxan yi keli kore?

30 A mato, a kuyen ρin masœxœnna ramanima a
rabilinni,

a fœxœ igen nafema
han dimin yi so a tilinna ma.

31 A yamaan makitima na tulen nan xœn,
a donse gbegbe fi e ma.

32 A galanna tongoma a yii firinne nan na,
a yi a ragodo a na wa denaxan xœn.

33 A kuye sarinna a fa feen nan mayitama,
hali xuruseene a fa feen kolon.”

37

1 “Nanara, n bœpœn xuruxurunma,
a keli a sadeni.

2 Ε tuli mati,
ε tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sœnxœ xuiin naxan minima a δε.

3 Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuρa birin xun xœn.

4 Na xanbi ra, a sœnxœ,
a yi a xui gbeen namini

alo kuye sarinna,
 a mi fa galanni tima
 a na a xui ramini.

⁵ A kabanako feene rabama a sɔnxɔ xuiin xɔn,
 en mi nɔɛ naxanye famuŋɛ.”

⁶ “Ala yi balabalan keɛene yamari,
 a naxa, ‘Ɛ godo bɔxɔni,’
 a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.

⁷ A yi muxune wanle ratima na kii nin
 alogo ne birin xa a wanla kolon.

⁸ Hali burunna subene soma nen faranne kui,
 e lu e yinle ra.

⁹ Kala ti foyen yi keli sogeteden yiifanna ma,
 xunbenla yi keli kɔmɛn fɔxɔni.

¹⁰ Ala niiraxinla nan ige xundin naminima,
 igen xunmaan yi xɔdɔxɔ alo wurena.

¹¹ A yi kundane rafe tule igen na,
 e nun kuye jin masɔxɔnna,
 a yi e raxuya ayi yiren birin yi.

¹² A tan nan e rasigama
 alo a ragidixi kii naxan yi
 alogo e xa a yamarin birin nakamali,
 dunuɲa birin yi.

¹³ Nayi, Ala a waxɔnna nan ligama bɔxɔn fari,
 a yi muxune ratɔrɔn
 hanma a yi hinan e ra.”

¹⁴ “Yuba, i tuli mati ito ra.
 Ti, i maɲɔxɔn Alaa kabanako feene ma!

¹⁵ I a kolon ba
 Ala e yamarima kii naxan yi?
 I a kolon ba

a galanna ragodoma kii naxan yi kundani?

¹⁶ I a kolon ba

e singanxi kii naxan yi foyeni?

Kabanako feni itoe findixi fekolon kamalixina
wanla nan na.

¹⁷ Koni i tan,

i luma kuye wolonxini i ya dugine yi,

foyen nεma bəxən ganje waxatin naxan yi.

¹⁸ I nεε Ala maliyε kuyen dadeni ba

naxan xədxə alo wure kikena?

¹⁹ Yuba, a yita nxu ra

nxu nεε naxan falε Ala xa.

Sese mi makεnεnxi nxu xa,

nxu dimin nin.

²⁰ N mi waxi n xa falan ti Ala xa.

Muxu mundun waxi Ala xa a raxəri?

²¹ Muxu yo mi nεε a yeεn tiyε sogen na,

a na te kore,

foyen na kundaan ba a yeε ma.

²² Na ki kedenni,

Alaa kεnεna fama

sa keli sogeteden kəmεn fəxəni

naxan luxi alo xεmana,

nərən gbeen yi Ala rabilin.

²³ Ala Sεnbε Kanna nan a ra,

en mi nεε en masoε naxan na,

a sεnbεn gbo, a kiti kεndεne gbo,

a mi muxu tinxinxine naxankatama.

²⁴ Nanara, muxune gaxuma a yeε ra,

koni a tan yeτεεn mi na muxune yatεxi

naxanye e yeτε yatεxi xaxilimane ra.”

38

Alaa yabin Yuba xa

¹ Nayi, Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni, a naxa,

² “Nde i tan na naxan n ma fe ragidixine yidimima a xaxilitareya falane xɔn?”

³ Keli, i yitɔn alo xεmε wεkilεxina, n xa i maxɔdin, i yi n yabi.”

⁴ “I yi minεn yi n to yi bɔxɔn bεtεn sama? A yeɓa n xa, xa i jɔndin kolon.

⁵ Nde dunuɓa danne sa, i na kolon ba? Nde lutini bandun a yi a maliga?

⁶ Bɔxɔ xɔnna bεtεn saxi nanse fari? Nde a tongon gεmεn dɔxi,

⁷ xɔtɔn ma sarene to yi bεtine bama, Alaa malekane to yi gbelegbelema sεwani?”

⁸ “Nde fɔxɔ igen balanxi alogo a xa a raxara a dɔxɔdeni, a to yi minima a dadeni?”

⁹ N yi kundaan findi a dugin na, n yi kunda fɔrεn findi a mafilen dugin na,

¹⁰ n nan n ma sariyan sa a ma, n yi a danne sa, n to yi dεεne nun balan seene sama a ma.

¹¹ N yi a fala fɔxɔ igen xa, n naxa, ‘I fama nεn han be, i nama dangu be ra. I mɔrɔn gbeene danma be nin yati.’ ”*

¹² “I bata yamarin fi xɔtɔnna ma

---

* **38:11: Igen mɔrɔnne:** alo foyen na so igeni.

i ya siimayani ba,
 hali sanja ma keden pe?
 I bata a miniden yita subaxan na ba,
 13 alogo a xa baxɔn suxu a danne ma,
 a yi a yimaxa, a yi jaxudene kedi?
 14 Sogen na te, a yi baxɔni yalan,
 a yigbe alo yii fɔxɔn bendeni,
 a kenenna yi so dunuja xun na
 alo dugina.
 15 Koni, jaxudene kumama nen e waxatin na,
 e senben yi kala.”

16 “I bata siga ba
 han fɔxɔ igen xunna?
 I bata i masiga ti fɔxɔ igen tilinna ma?
 17 Laxira so deene yita nen i ra ba?
 I sayaan so deene to nen ba?”

18 “I baxɔna gboon yatɛn kolon ba?
 A fala n xa,
 xa i na feene birin kolon.
 19 I kenenna daxɔden kolon?
 I a kolon dimin konna denaxan yi?
 20 I nɔɛ e be e yirene yi?
 I e konna kiraan bayen kolon?
 21 I lan i yi a kolon,
 to mi i tan naxan da.”

22 “I bata siga
 han ige xundin namaran denaxan yi ba?
 I bata balabalan kesene ramaradene to ba?
 23 N ne dɔxi gbalon waxatine nan yeɛ ra,
 e nun sɔnxɔ nun yenge lɔxɔne.
 24 I a kolon ba

kεnεnna minin kiraan naxan xɔn?
I a kolon ba
sogetede foyen kelima dεnaxan yi?”

25 “Nde kiraan nabaxi tule igen xa?
Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?

26 Nde tulen nafama bɔxɔn fari
muxu yo mi dεnaxan yi,
e nun tonbonni
muxe mi dɔxi dεnaxan yi?

27 Nde igen nafama yire xarene ma,
alogo sεxεn xa sabati?”

28 “Tulen fafe na ba?
Nde xiila barixi?

29 Ige xundina nga na ba?
Nde xunbenla barixi?

30 Igen xɔdɔxɔma alo gεmεna,
ige xundin yi sa fufaan xun ma.”

31 “Nde nɔε sare kuru Dii Tεmε Soloferene
yɔlɔnxɔnna tugunje?

I tan nɔε sare kuru Donsona lutin fulunje ba?†

32 I nɔε sare kurune raminε e waxatini ba,
i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine rasiga ti?

33 I a kolon ba
yanban seene koreni sigama sariyan naxanye
ma?

I tan nan yanban seene senben nawalima bɔxɔn
ma ba?”

34 “I xuiin tε han kundane ma kore xɔnna ma ba,
i yi e yamari a tulen xa fa i ma?

† 38:31: Mεn kaane yi **sare kurune** yatεxi nen alo se sawurane,
e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

35 I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
e yi a fala i xa,
e naxa, 'Nxu tan ni i ra?'

36 Nde fekolonna saxi muxun bəɲɛni?
Nde xaxilimayaan fixi a ma?

37 Nde nəε kundaan yatε a xaxilimayaan xən?
Nde nəε ige sa seene xun sinɲε kore,

38 gbangbanna yi findi boron na,
bəxən kobelene yi dəxə e bode ra?"

Ala nan subene birin kannara

39 "I tan nan donseen soma yata gilɛn yii ba?
I tan nan kamɛn bama yata sɛnbɛmane ma ba,
40 e nɛma sa e yinla kui,

hanma e nɛma luxunxi subene yεε ra?

41 Nde donseen soma xaxaan yii,
a diine na e xuini te Ala ma,
a na siga na xun xən donse fendeni?"

39

1 "I a kolon ba
bolen diin xalima waxatin naxan yi?
I xɛnle toma ba, e nɛma diin xalε?

2 I e kuiin maxali waxatin yatɛma ba?
I e dii xali waxatin kolon ba,

3 e na e felen e dii xalin tərɔni,
e yi e diin xali?

4 E diine sɛnbɛn sətɔma,
e gbo xunnabani.

Na xanbi ra, e keli e ngane fɛma,
e mi fa fama sənɔn."

5 "Nde burunna sofanla xunnabaxi?
Nde a fulunxi?

6 N bata tonbonna findi a dəxəden na,

fɔxɔ bɔxɔn yi findi a konna ra.

⁷ A na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin me taane yi,
a gele,

a mi soo ragiin xuiin me mumɛ!

⁸ A sigama a degedeni geyane nan fari,
denaxan xinde, a yi men fen.”

⁹ “Burunna ŋingen tinŋe finde i ya walikɛɛn na ba?
A xiyɛ i ya xuruseene balon sa seen dexɔn ba?

¹⁰ I nɔɛ a xidɛ

alogo a xa i ya xɛɛn bi ba?

A xɛɛ rabɔnbɔ seen bandunŋe i fɔxɔ ra mɛrɛmɛrɛne
yi ba?

¹¹ I yigin sɛ a yi ba,

bayo a sɛnben gbo?

I ya wali xɔdexɛne luyɛ a ma ba?

¹² I yengi sɛ a ma ba?

A fɛ i ya se xabaxine ra i xa,

a fa e sa i ya lonna ma?

¹³ Dangaranfulene gabutɛne yitema sɛwani,
koni e mi nɔɛ tugaŋŋe

alo xɔliin bodene.

¹⁴ A xɛlɛne luma biraxi bɔxɔn nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.

¹⁵ A mi mirixi a ma

fa fala e nɔɛ yibɔɛ nɛn,

a burunna subena nde tiyɛ e yi nɛn.

¹⁶ A ŋaxu a diine ra

alo a tan xa mi e xalixi,

a mi gaxuma

fa fala a bata tɔrɔ fuuni e xalideni.

¹⁷ Ala bata a kuma fe kolonna ra,

a mi xaxili fixi a ma.

¹⁸ Koni, a na keli a gideni,

a gelema nɛn soon nun soo ragiin ma.”

19 “I tan nan sɛnbɛn fima soon ma ba?
I tan nan a kɔɛ ma xabene saxi ba?

20 I nɔɛ a ratuganɲɛ alo suɲɛna?

A gbelegbele xuiin magaxun nan tima.

21 A bɔxɔni sɔxɔnma a torone ra lanbanni,
a sɛwaxi a fangan na,
a sigama ganla yɛɛ ra yɛngɛni.

22 Gaxun bɔtɛ mi a xa,
a mi kuisanna kolon,
a mi xɛtɛma a xanbi ra silanfanna yɛɛ ra.

23 Xalimakuli sa seen nun tanban gbeen nun a
xurin naxan xidixi a fari,
ne xuiin minima a nɛma a giyɛ.

24 A kunfaxin tuganma, a siga.

Xɔtaan na fe,
a mi fa nɔɛ tiyɛ yɛngɛni.

25 Xɔta xuiin na mini,
a gbelegbele sɛwani,
a yɛngɛn xirin mɛma
hali a nɛma sa wulani,
e nun kuntigine gbelegbele xuiin nun yɛngɛ so
xuina.”

26 “Sɛngɛn tuganma i ya xaxilimayaan nan xɔn ba,
a yi a gabutɛne yibandun sogeteden yiifanna
binni?

27 Singbinna tuganma i ya yamarin nan bun ba,
a yi a tɛɛn sa geya matexine fari?

28 A yigiyaxi gɛmɛ yirene nin,
a yire makantanxine nin geyane xuntagi.

29 A a donseen fenma mɛnna nin
a nɛma dɔxi,

a yi sa a to yire makuyeni.
³⁰ Binbine de naxan yi, a menna nin,
 a diine baloma wunla nan na.”

40

¹ Alatala mon yi a fala Yuba xa, a naxa,
² “I tan naxan Ala Senbe Kanna yalagima,
 i mon luyε a matandε?
 I tan naxan Ala mafalama,
 i nεε a yabε?”

Yuba yi Ala yabi

³ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
⁴ “Sese mi n tan na.
 N nεε i yabε nanse ra?
 Fo n na n yiin sa n de ra,
 n yi n dundu.
⁵ N bata falan ti,
 n mi fa yabi tima.
 N bata a radangu ayi,
 n mi fa sese falama.”

Alaa yabina

⁶ Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni, a naxa,
⁷ “Keli, i yitεn alo xεmε wekilεxina,
 n xa i maxadin, i yi n yabi.
⁸ I waxi a fala feen nin ba
 fa fala a n mi kiti kendεn sama?
 I waxi n yalagi feen nin ba,
 i yi yoon fi i yetε ma?
⁹ I senben gbo alo Ala ba?
 I xuiin finde kuye sarinna ra ba
 alo Ala gbeena?”

¹⁰ “I yetε maxidi binyen nun gboon na,

i yi i maxidi nərən nun xunnayerenna ra.

¹¹ I ya xələn nasiga muxune ma,
i wasodene birin nagodo sanja yi kedenni.

¹² I wasodene birin nagodo sanja yi kedenni yati,
i jaxudene birin halagi
e dənaxanye yi,

¹³ i yi ne birin maluxun,
i yi e balan gaburun kui.

¹⁴ Nayi, xa i yi na liga nun,
n tan yetən yi i matəxəma nən,
bayo i yete senben yi i rakisima nən.”

¹⁵ “Malinna mato, sube magaxuxina.

N tan nan a daxi
alo n ni i daxi kii naxan yi.
A sexen donma alo jingena.

¹⁶ A senbena a tagin nin.
A senbena a fudi ma fasane nin.

¹⁷ A xunla xədəxə alo sumanna,
a danba subene fasane yibalanxi ken!

¹⁸ A xənne fan luxi alo sulana,
a jənsən xənne luxi alo wurena.”

¹⁹ “A findixi Alaa dalise fisamantenna nan na.
N tan, a da mangan nan keden nəən sətəma a ma
silanfanna ra.

²⁰ A balon sətəma geyane fari,
burunna subene birin dənaxan yi.

²¹ A sama wudine nan bun,
a yi a luxun dara yi gbalane bun,

²² a matabuma wudine nininna nan na,
wudin naxanye xuden dε,
ne yi a rabilin.

²³ Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,

hali Yurudeɓ baa igen fa han a de,
a luma neɓ xaxili sani.

24 Xa a yeene rabixi,
nde noe a suxe?
Nde noe a suxe,
a wuren bira a joeni?

Ige yi sube jaxina

25 I ge yi sube jaxin suxe konna ra ba?
I a suxe a lenna ma ba i ya lutin na?

26 I gbalan soƙe a joen kui ba,
i yi a gbegebeɓ soƙon wuren na?

27 I mirixi a ma
a kankanje i mafanna ma ba,
a fala fajine ti i xa?

28 A layirin xide e tagi ba,
a finde i ya konyin na habadan?

29 I sabaan soe a ra ba alo xolina?
I lutin xide a sanna ra ba,
i yi a so i ya dii temene yii?

30 Yexe suxune a matiyɓ loxon ba,
e a yitaxunje yulane ra?

31 I noe a kidin kale xalimakunle ra ba?
I noe a xunna soƙonje kulundene ra ba?

32 Nayi, hali i yiin din a ra a yenge xinla ma
sanja ma keden pe,
i mi fa na joxon ligama sonon.”

41

1 “Muxun naxan waxi a xa a no,
na a yete nan madaxuma.

Muxu yo na a to tun,
na birama neɓ a xanbiramaan na.

2 Muxu yo mi suse yengen bage a ma,
nayi nde suse tiye n yetagi?

3 Nde a doli n ma,
alogo n xa a fi?
N tan nan gbee dunuḡa seene birin na!”

4 “N mɔn xa falan ti ige yi sube ḡaxin salen seene
ma,
e nun a sɛnbɛ magaxuxin nun a fati faḡina.

5 Nde nɔɛ a kidin bɛ a ma?
Nde nɔɛ a xanle sɔxɔḡɛ
naxanye xɔdɔxɔ alo wurena?

6 Nde nɔɛ a gbɛgbɛni biyɛ?
Muxune gaxuma a ḡinne nan yɛɛ ra.

7 A xali xɔdɛxɛne safa wuyaxi nan a fari,
e dɔxi e bode ra a fari
alo yɛ masansan wure lefane.

8 E saxi e bode fari,
hali foyen mi nɔɛ dangue.

9 E tugunxi e bode ra,
e bode suxi,
e mi nɔɛ bɛ e bode ra.”

10 “Ige yi sube ḡaxin na tison,
kɛnɛna yi mini,
a yɛɛne luxi alo subaxana.

11 Tɛɛ dɛɛn minima a dɛ,
tɛɛ wolonne tunganma.

12 A ḡɔɛ tutin tema,
alo tunde wolonna,
alo sɛxɛ tutina.

13 A ḡɔɛ foyen ticine radɛɛma,
tɛɛ dɛɛn yi mini a dɛ.

14 Sɛnbɛna a kɔɛɛn nin,
gaxun nan sigama a yɛɛ ra.

15 A fati kidin ḡixiriḡixirine wuya,

e bata xɔdɔxɔ ayi a ma,
sese mi bama a ma.

¹⁶ A bɔɲɛn xɔdɔxɔ alo gɛmɛna,
a xɔdɔxɔ alo se kunba gɛmɛna.”

¹⁷ “A na keli, alane yi gaxu,
e yigitɛgɛxin yi xɛtɛ.

¹⁸ Silanfanna mi sese ligama a ra,
hanma tanba xurin nun dɛgɛmaan nun tanba
gbeena.

¹⁹ Wuren luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,
sulana alo wudi kunxina.

²⁰ A mi a gima xalimakunla yɛɛ ra,
lantan gɛmɛne findixi se dagin nan na a tan xa.

²¹ Gbelemɛn luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,
a gelen tanban woli xuiin ma nɛn.

²² A kui kidin luxi nɛn
alo gɛmɛ ralemunxine,
alo xɛɛ rabɔnbɔ seen naxan bubuma boroni.”

²³ “A na sin fɔxɔ igen tilinna ma,
igen yi a ramini alo a tɛɛn nan ma.
A fɔxɔ igeni maxama nɛn
alo seri igen tɛɛn ma.

²⁴ A funfuni yalanxin nan luma a xanbi ra igeni,
a lu alo fonna xun sɛxɛn na mini fufaan fari.

²⁵ A kanna mi muxu yo ra bɔxɔ xɔnna fari.
Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.

²⁶ A yaxu sɛnbɛma yo na keli,
a yɛɛn yoma na kanna ma nɛn,
bayo a tan nan sube xajɛne birin ma mangan na.”

42

Yubaa yabi dɔnxɛna

- ¹ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
² “N na a kolon a i nɔɛ feen birin na,
 i nɔɛ i waxɔn feene birin nakamale.
³ I yi n maxɔdin, i naxa,
 ‘Nde i tan na,
 naxan n ma fe ragidixine yidimima
 a xaxilitareya falane xɔn?’
 Awa, n yi feene falama nɛn,
 n mi yi naxanye famuma a fajin na.
⁴ I yi a fala n xa, i naxa,
 ‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,
 n xa i maxɔdin, i yi n yabi.’
⁵ Awa, n bata yi i ya fe mɛ,
 iki n yɛɛn bata i to.
⁶ Nanara, n nan n yetɛ yalagima,
 n dɔxɔ burunburunna nun xubeni nimisani.”

Yubaa taruxun naɲanna

- ⁷ Alatala yelin xanbini falane tiyɛ Yuba xa,
 Alatala yi a fala Elifasi, Teman kaan xa, a naxa, “N
 ma xɔlɔn bata keli i xili ma ε nun i lanfa firinne,
 amasɔtɔ ε mi n ma fe falaxi tinxinni alo n ma
 walikɛɛn Yubaa ligaxi kii naxan yi.
⁸ Iki, ε tura solofere nun konton solofere tongo,
 ε siga n ma walikɛɛn Yuba fema, ε yi saraxa gan
 daxin ba ε yetɛ xa. N ma walikɛɛn Yuba n solonama
 nɛn ε xa, n yi a maxandi xuiin nasuxu, n mi ε suxu
 ε xaxilitareyani. E mi n ma fe falaxi tinxinni, alo n
 ma walikɛɛn Yubaa ligaxi kii naxan yi.”
⁹ Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada
 nun Nama kaan Sofara yi siga, e yi a liga alo

Alatala a fala kii naxan yi, Alatala yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiye a lanfane xa wax-atin naxan yi, Alatala mən yi a raxεε a kii fonni. Seen naxanye yi Yuba yii nun, Ala yi ne dɔxɔde firin so a yii.

¹¹ Yuba tada xεmεmane nun a magilene birin yi fa a xɔntɔn e nun muxun naxanye birin yi a kolon, e yi sεwa banden don a xɔn a konni, e yi kininkinin falane ti a xa, e yi a masabari lan gbalon ma Alatala naxan birin saxi a fari. E birin yi a ki gbetin nun xεma yiisolirasone yi.

¹² Alatala mən yi barakan sa Yuba siimaya dɔnxɛni dangu a fɔlɔn na, a yi yεxεε wuli fu nun naanin sɔtɔ, ɲɔgɔmε wuli fu nun sennin, ɲinge wuli keden, e nun sofali wuli keden.

¹³ A mən yi dii xεmε solofere sɔtɔ e nun dii tεmε saxan.

¹⁴ A yi a singen xili sa Yemima, a firindena Kesiya, a saxandena Keren-Hapuku.

¹⁵ Naxalan tofaɲin mi yi toε yamanani alo Yubaa dii tεmεne. E fafe Yuba yi kεen so e birin yii alo e tada xεmεmane.

¹⁶ Na xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga han ɲεε kεmε ɲεε tonge naanin, a yi a yixεtεne to han a dɔxɔde naanindena.

¹⁷ Na xanbi ra, Yuba yi faxa foriyani, a wasaxina a siimayaan na.

Kisin Kiraan Kitabuna

**The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin
Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers
de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la
Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012
Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de
la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas
de Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou
par courrier postal à Creative Commons, 171 Second
Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.**
copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78